

176.156

OSZK

OSZK

OSZK

176156

2

60

**HOGYAN LETTEM ÉN
KATOLIKUSSÁ?**

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

JÓN SVENSON:

**HOGYAN LETTEM ÉN
KATOLIKUSSÁ?**

FORDITOTTA:
MÜLLER LAJOS S. J.

Nihil obstat.

Franciscus Zsiros S. J.
censor dioecesanus.

Nr. 2911.

Imprimatur.

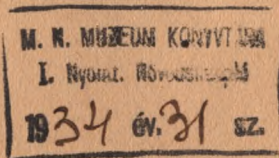
Strigonii, die 30. Sept. 1933.

Dr. Julius Machovich
vic. gen.

~~Mar.~~

~~33.689~~

Europa irodalmi és nyomdai rt., Budapest.

176156

ELŐSZÓ.

P. Jón Svensont a magyar közönség előtt nem kell már bemutatnunk és ajánlanunk. Hiszen bájos írásai a nagy elbeszélőnek nemcsak külföldön járják diadalútjokat, hanem a Magyar Kultúrában leköszölt s később külön könyvben is megjelent Nonni és Manni c. könyve hazánk közönségét is már meghódította. Svensonnak jelen művecskéje, a Herder-cég által kiadott *Stimmen der Zeit* tekintélyes folyóiratban, annak 118. és 119. kötetében, folytatásokban jelent meg, „Wie ich Katholisch wurde“ címen. Innen ültettük át édes hazai nyelvünkre a szerző és a kiadó szíves engedelmével.

A sajtó alá rendezés munkájában részt kértek maguknak a Szegedi Tanítónők Mária Kongregációjának tagjai is. Az együttes munka jelképe akart lenni, annak a közös lelkesedésnek, amellyel a Kongregáció a keresztény ifjúságnak, nevezetesen a *Szívgyárdának* ügyét fel akarja karolni.

Szeged, 1933.

Bevezetés: Izlandról.

Minthogy történetünk Izland szigetéről indul ki, sőt részben ott is játszódik le, nem lesz felesleges, ha arról néhány adatot közlünk. Izland Dániával közös királyuralom alatt álló önálló állam. Ezt a 102.819 négyzetkilométer kiterjedésű szigetet az Atlanti Óceán hullámozza körül minden oldalról a sarki tenger szomszédságában. Talaja nagyrészt terméketlen. Állat- és növényvilága gyér, erdei egyáltalán nincsenek. Mindezekért gyönyörű vidékek és egyéb természeti szépségek kárpótolják. Hajdanta pompás katolikus élet folyt e szigeten. 1200 tájt volt két katolikus püspöksége, 220 temploma és 290 papja. Virágzott a vallásos élet mellett a tudomány és művészet. Voltak szentjei is. De jött a hitújítás szerencsétlen vihara, amely erőszakkal szakította le a kis izlandi katolikus ágat az Egyház fájáról. Az utolsó katolikus püspököt, Jón Arasont a protestáns dánok ajándékozták meg a vértanúság pálmájával. Ettől fogva a katolikus élet szinte kivészett, bár a régi nyomok, mint e könyvecskében leírt igaz történet is mutatja, nem haltak ki egészen a becsületes izlandi nép lelkéből. 1859-ben két francia pap kísérelte meg itt újból a katolikus vallás hirdetését: Bernard és a könyvben szereplő Baudoin. Bernard csakhamar más szigeten próbálkozott terjeszteni a katolikus hitet. Baudoin azonban kitartott. Megírta izlandi nyelven az első katolikus hittant. Megtéríteni azonban az izlandiak közül alig sikerült valakit, sőt a lutheránus lelkészektől és hivatalnokoktól támadtatva kénytelen volt kis kápolnáját is

bezárni. Így nem volt egyéb hátra, mint hogy a sziget partjain gyakran megforduló francia halászok lelki gondját viselje. Habár 1874-ben kimondották a vallásszabadságot, de a jó Baudoinnek mégis úgy kellett a szigetről betegen távoznia hazájába, hogy Izland földjét látszólagos eredmény nélkül csakis veritékével öntözte és készítette elő a jövő számára. 1874-ben halt meg Franciaországban. 1883-ban két jezsuita pap lépett a nyomába: P. Geyr és P. Baumgartner. Ezeket az izlandiak már igen barátságosan fogadták és értek is el eredményt, de sajnos, nem volt, aki munkájokat folytatta volna. De lassan-lassan mégis csak derengeni kezdett az ég Izland ege fölött. Jelenleg ugyan még nem nagy a katolikusok száma, összesen néhány száz, a 103.317 számú összlakosságnak kicsiny része, de ezek szépen vannak szervezve, egyházmegyét alkotnak, amely kétségkívül a legkisebb egyházmegye az egész világon. Van püspökük, két templomuk és négy papjuk. Újra megindult tehát a kis Izlandon a katolikus élet és nincs kétség benne, hogy előbb vagy utóbb megint csak katolikus lesz, majd ha megismeri, amint a két hőse, Nonni és Manni megismerték, Krisztus egyházának egyedüli igazát és boldogító voltát. Akkor megint visszatérnek arra az anyai kebelre, amelyről nem a rosszakarát, hanem csak az eretnekség nyers erőszaka szakította le őket.

Hogyan lettem katolikussá?

I. FEJEZET.

Sok helyen, ahol az utóbbi években előadásokat tartottam, újból meg újból arra kértek, beszéljem el, miként is esett, hogy én mint tizenkét éves kis protestáns vadóc megváltam hazámtól, a messze távoli Izland szigetétől s künn a nagy világban végezve tanulmányaimat, elhagytam őseim hitét és katolikus vallásra tértem. Mindig örömmel teljesítettem ezt a kérést. A többenél gyakrabban beszéltem el életemnek ezt a részletét, mert éppen ennek elbeszélésére szólítottak fel sűrűbben. Úgy látszik, ezt tartották a legérdekesebbnek. Sokszor unszoltak, biztattak, hogy írjam is le az elmondottakat. Íme, ezért lát ez az igénytelen könyvecske napvilágot!

Amint azt már a „Nonni és Manni“ c. könyvecském-ben leírtam, első tizenkét igen-igen boldog évemet Észak-Izlandban, kedves szüleim házában töltöttem. Protestáns voltam, mint valamennyi honfitársam. Volt ugyan már akkor Izlandban egyetlen egy katolikus hittérítő, akinek azonban nem sikerült senkit se Egyházának megnyernie. Szóval katolikus vallásra visszatérő nem akadt egy sem.

Felnöttem a büszke izlandi hegyek közt, közel az Atlanti Óceán partjaihoz, miként a vadvirág Isten szabad természetében. Úgy neveltek, mint a legtöbb izlandi családban szokásos, a lehető legnagyobb függetlenségben és szabadságban. Nálunk ugyanis ősrégi normann szokás szerint annyi szabadságot adnak a gyermekeknek, ameny-

nyit csak lehet; — de nem azért, hogy neveletlenekké váljanak — hanem hogy tanuljanak meg önmagukon segíteni és minél előbb bizonyos önállóságra szert tenni. Így pl. a gyermekeket lehetőleg nem tekintik akarat nélküli teremtményeknek s nem őrzik minden lépésüket. Azt akarják ezzel, hogy tanulják meg apró nehézségeiket egyedül, idegen segítség nélkül megoldani. Természetesen vannak ennek a szabadságnak is határai: a legnagyobb szigorúsággal követelik meg az engedelmességet és erkölcsös, jó magaviseletet.

Én, a kis vadóc, természetesen, nem kifogásoltam ezt a nevelési módszert. Így nőttem fel tehát és hétéves koromban testileg már jól kifejlődtem. A lovaglás művészetét, mely Izland aprajának-nagyjának nélkülözhetetlen, akkor tanultam meg és apámtól helyes kis hátaslovat kaptam ajándékba. Hófehér volt és Grani-nak hívták, éppen úgy, mint a mondabeli, sárkányölő Siegfried híres paripáját.

Grani biztos hátán kedvemre lovagolhattam a környéken. Gyakran árkon-bokron, hegyen-völgyön át nyargaltam. Látogatásokat tettem a messze fekvő tanyákon, ahol mindig nagyon szívesen fogadtak. Sőt néha még kis öcsémet, Mannit is elvittem. Felült mögém Grani hátára s a nyeregkápába kapaszkodott és átkarolt engem, aki előtte ültem.

De nemcsak az volt egyedüli szórakozásunk, hogy belovagoltuk a szigetnek gyönyörű tájait. Hiszen ott terült el a hullámzó tenger a házunk előtt, a roppant Atlanti Óceán! Nagyon természetes tehát, hogy a csónakázást sem vetettük meg. Ha csak kedves szüleink megengedték, evezős és vitorlás kirándulásokat rendeztem — olykor egyedül, olykor meg öcsikémmel. Volt eset, hogy bizony veszedelmes helyzetbe is jutottunk. Szüleink jól tudták ezt, de azért eszük ágába sem jutott, hogy emiatt eltiltották volna ezt a nagyszerű sportot. A felmerülhető veszély az izlandi előtt nem ok a meghátrálásra.

Nem egyszer bele is pottyantam a sós hullámokba.

Alig hogy ép bőrrel kerültem haza, kis hijja volt, hogy bele nem fulladtam. Megtörtént, hogy amikor egyszer Mannival csónak-kiránduláson voltunk, az erős tengeráram elkapott minket és kisodort a nyílt tengerre. Hozzá még nagy falka cethal is ólálkodott a közelben és rajzotta körül kis lélekvesztőnket. Bezzeg szorongott kicsi szívünk! De mit is mond a közmondás? „Ha vége jó, akkor minden jó.“ Megúsztuk a veszélyt is és újabb pompás kalanddal dicsekedve, szaporíthattuk kis hőstetteink sorát.

Ez a nagy szabadság bizony veszélyes volt, de én akkor ezzel nem gondolva, üdén és vidáman kóboroltam. Egészségesen és rendkívül boldogan hancuroztam majdnem nyolcéves koromig. Iskolába addig még nem jártam, csak édesanyám tanítgatott egyre-másra. Csodaszép dolgokat tudott mesélni. Néhány évvel idősebb nőtestvérem, Bogga, is híven segített neki az én oktatásomban. Írni, olvasni akkor még nem tudtam, de előbb-utóbb erre a mesterségre is rákerült a sor. Az olvasást szerencsés véletlen folytán, saját erőmből tanultam meg, anélkül, hogy erről édesanyám még csak tudott is volna. A dolog így történt:

Egyszer a velem egykorú pajtásom, Arni, összehajtogatott papírdarabot adott és így szólt:

— Nonni, szaladj gyorsan nénédhez, Boggához és vidd ezt át.

Szaladtam hát nénémhez, amennyire apró lábaimtól tellett. Áadtam neki a papirost. Megmondtam, hogy Arni küldte.

Bogga kibontotta, egy ideig figyelmesen nézte, majd féktelen kacajra fakadt.

Szerfölött csodálkoztam, hogy az egyszerű kis papiros ilyen hatást válthat ki és megkérdeztem nénémet, miért nevet annyira?

— Mert Arni olyan nevetségeset írt.

Nem győztem eléggé csodálkozni s kértem, hogy magyarázza meg jobban. Szívesen egyezett bele és meg-

értettem, hogy titokzatos jelek segítségével papirosra vihetjük át gondolatunkat.

Saját szememmel akartam ezt látni. Bogga megmutatta nekem a papirost. Alaposan megnéztem, de nem tudtam rajta gondolatokat felfedezni. Csak fekete vonalakat és pontokat láttam, mintha légy mászott volna végig a papiroson. Úgy tűnt fel ez nekem, mint a varázslat és azonnal megkértem Boggát, tanítson meg a jelekre. Beleegyezett és még egy kilencéves barátnő segítségével aránylag hamar megtanultam az írást-olvasást.

Mikor végre tudtam olvasni, egyszerre új, sajátos szenvedélyem támadt: az ellenállhatatlan olvasási kedv.

Már nem jártam ki oly gyakran, hanem szívesen ültem otthon és egyik könyvet a másik után olvastam. Apámnak kis könyvtára volt. Megengedte, hogy elolvaszam valamennyi könyvét.

Olvastam tehát a legnagyobb örömmel és pedig nemcsak nappal, hanem gyakran még késő este is. Sőt nagy buzgóságomban az egész éjtszaka a könyvet bújtam. Este érdekesítő könyvvel a kezemben feküdtem le és olvastam egészen reggelig. Könnyen megtehettem anélkül, hogy zavartam volna valakit. Ugyanis egyedül aludtam saját kis kamrácskámban, mely a tető alatt, éppen szüleim szobája fölött volt.

Világítanom, legalább nyáron nem kellett, mert Izlandban a nyári éjszakák éppen olyan világosak, mint a nappalok. Hiszen a nap majdnem egész éjjelen át süt.

S milyen könyveket olvastam? Mindenfélét. Bizony halld és csodáld, kedves olvasóm! Még Homeros és Vergilius régi római költők izlandi fordítását is elolvastam. Természetesen nem sokat értettem meg az ilyenekből. De mivel apám azt mondta, hogy ezek a könyvek a világ legnagyobb költői művei közé tartoznak, meg akartam ismerkedni velük!

De aztán elolvastam a perzsa-arab csodálatos meséket is, amelyek „Ezeregy éjtszaka“ néven ismeretesek. Ezt már könnyebben értettem. Továbbá belemélyedtem

az óizlandi irodalom aranykorának pompás „Saga“-mondái-
ba. Fiatal kedélyemre ezek felejthetetlen benyomást
tettek. Még a páratlan Edda énekeivel is ismeretséget
kötöttem. Mélységesen hatott rám nagyszerű költésze-
tük, ámbár inkább sejtettem aranyat érő értéküket,
mintsem megértettem.

Nemsokára olyan könyv került sorra, amely annyira
tetszett, hogy kedélyvilágomnak teljesen új irányt adott.
Cantu-nak, az olasz történetírónak ismert „Világtörté-
nete“ volt szép kivonatban. A könyv könnyű, népies for-
dítás volt anyanyelvemen. Csodálatos dolgokat olvastam
belőle az európai országokról. Többször is elolvastam a
legnagyobb érdeklődéssel és valóságos farkasétvágygal.
Mikor végigtanulmányoztam a könyvet, hirtelen új vi-
lág tárult elém. Most fedeztem fel életemben először,
hogy Izlandon kívül még más országok is vannak a vi-
lágon. Eddig Izland volt számomra úgyszólván az egész
világ. Most azonban látókörom egyszerre hatalmasan
tágult.

Íme, hiszen van a nagy Atlanti Óceánon túl — na-
gyon-nagyon messze sok ország és birodalom is, ame-
lyek még sokkal nagyobbak és szebbek, mint szülőföldem,
Izland szigete. Vannak ott népek, melyek sokkal hatal-
masabbak és régibbek, mint izlandi népünk. Ez új volt
számomra és csodálatos! Olvastam Skandináviáról, Angol
országról, Németországról, Spanyolországról, Ausztria
és Magyarországról, Franciaországról és Itáliáról és még
sok másról. Megtudtam, hogy Anglia óriási főváro-
sát Londonnak hívják. Itt több ember lakik, mint egész
Izlandban!

Németország világhírű folyójának Rajna a neve.
Virágzó szőlőhegyek és bájos halmok közt visz ennek a
folyónak útja, amelyeken csupa mazsola terem. Minden
magaslat tetején várak és várkastélyok emelkednek. Oda
okvetlenül elmegyek!

Franciaország fővárosát, Párist is megismertem. Ez
a világ egyik legragyogóbb városa. Itt uralkodott Napo-
leon, a nagy hős. Franciaországban élt az Orleánsi Szűz is.

Ausztriában és Magyarországon annyi a különféle nép, hogy alig lehet megolvasni. Itáliában van Róma, a világ leghíresebb városa, mert ott van a Szent Péter templom és sok más csodálatos épület. Itt oly erősen süt a nap, hogy az emberek bőre barna, haja meg fekete. Spanyolországban tündérvár van, amelyet Alhambrának hívnak, ott is sok a mazsola és a bor édes.

Ezt a hatalmas tündérvilágot lélekben bámulattal és csodálattal szemléltem és az elragadtatás lassan, szenvedélyes nagy vágyakozássá változott. Mindezt a varázslatos szépséget saját szememmel akartam látni s megismerni azokat az országokat és népeket.

Szigetünk most olyannak tűnt fel, mintha az ismert világon kívül volna. Hiszen igazában a világ végén is, egészen fenn az északi sarkkörön fekszik s mintegy elvész az Atlanti Óceán legészakibb határán.

Igen, elmegyek innen! Ezeket a hatalmas országokat, ezt a számos népet látni akarom! Vágyam annyira erősödött, hogy már nem szabadulhattam tőle. Éjjel-nappal arra gondoltam. Gondolkoztam, fontolgattam, miképen valósíthatnám meg nagy tervemet?

Végre kitaláltam, mit tegyek! Kint a tengeren, éppen a mi házunk előtt, nyáron sok idegen hajó horgonyzott. A legokosabb volna, — úgy gondoltam — ha csónakomon kimennék a tengerre, felszállnék valamilyik idegen hajóra, jelentkezném a kapitánynál s hajósinasnak vállalkoznék és így megkezdhetném a nagy világutazást.

De mikor szüleimmel ezt a „szép“ tervet közöltem, nagy csodálkozásomra hallani sem akartak róla. Így tehát sajnálatomra felhagytam vele. Vágyam azonban, hogy a nagy utazást megtehessem, mindinkább erősödött.

Egyik napon elmentem anyámhoz és részletesen elmondtam neki tervemet. Miután meghallgatott, többek között azt mondta:

— Értem vágyódásodat, Nonni! Sok szépet olvastál a nagy világról. Egészen természetes, hogy mindezt látni is szeretnéd!

Azután még hozzáfűzött valamit, ami reám nagyon hatott:

— Ha az embernek heves kívánsága van, mint most neked, — mondotta — és az, amire vágyik, nem valami rossz, káros, vagy balga, hanem jó dolog vagy legalább valami ésszerű, mindig elérheti azt. Van erre valami csalahatatlanság eszköz.

Bizonyára megértem minden olvasóm, hogy mennyire felfigyelhettem ezekre a szavakra. A legmohóbb kíváncsisággal kértem anyámat:

— Anyám, mondd meg, hogy melyik az az eszköz?

— Szívesen megteszem, Nonni, — felelt édesanyám.

— Hiszen az igen egyszerű és könnyű. Ha olyant kívánnunk, amiről előbb beszéltem, akkor csak a jó Istenhez kell fordulnunk, Őt kell kérnünk, hogy elnyerhessük. Isten mindenható. Mindent megadhat. Végtelenül jó és csak jót akar nekünk. Hiszen megígérte, hogy mindent megad, amit csak Tőle kérünk.

Itt anyám kis szünetet tartott és kedves anyai, de egyúttal komoly pillantást vetett rám. Azután folytatta:

— Ha tehát kis Nonnim, olyan nagyon vágyakozol kimenni a nagy világba, csak kérd a jó Istent, imádkozzál! Egészen biztosan meghallgat téged!

Tágranyilt szemmel néztem anyámra, de a csodálkozástól szólni sem tudtam. Mert az, amit most nekem mondott, olyan csodálatos volt, hogy alig hittem el. Félttem, hogy talán nem értettem meg jól. Úgy látszik édesanyám eltalálta gondolatomat és azért folytatta:

— Amit éppen most mondtam, Nonni, az igaz! Egészen nyugodt lehetsz, így van! De még kissé jobban megmagyarázom!

— Amint mondtam, Isten mindent megad, amit kérünk, feltéve, hogy az jó és ésszerű. De jegyezd meg jól: Istennek különös tulajdonsága, hogy gyakran sokáig várakoztatja az embert, míg meghallgatja. Ha tehát kérünk valamit a jó Istentől, mindenekelőtt türelmesek legyünk és kérésünket addig ismételjük, míg Isten teljesíti. Még akkor is, ha sokáig kell várnunk. Imánk le-

gyen állhatatos. A legjobb, ha imánkat mindennap megismételjük egészen addig, amíg meghallgat a jó Isten. Ha rövid is az ima, de azt mindennap ismételjük, akkor biztosan meghallgat. Ha pedig a jó Isten nagyon megvárakoztat, az nem rossz jel. Ellenkezőleg, azt bizonyítja, hogy Isten nagyot és szépet ad majd jutalmul.

Úgy hallgattam kedves anyám szavaira, mint a mennyei kinyilatkoztatásra. És telve lelkesedéssel így szóltam:

— Most végre tudom, hogyan juthatok ki a nagy világba!

— Mindennap kérem majd Istent, addig, amíg csak meg nem hallgat.

Hogy ezt a mindennapi kérést el ne felejtsem, elhatároztam, hogy minden este ágyamban, elalvás előtt mondom meg a jó Istennek.

Este mindjárt el is kezdtem. Kérésem rövid volt és egyszerű, gyermeki és mesterkéetlen. Nem volt határozott formába öntve, hanem csak azokból a szavakból állott, amelyek éppen eszembe jutottak.

— Édes Istenem, kérlek, segíts meg, hogy kijuthassak a nagy világba! Olyan nagyon vágyom rá!

És mindannyiszor örömmel aludtam el azzal a meggyőződéssel, hogy imám elhatolt a jó Istenhez. Most már talán gondolkozik, milyen utat-módot találjon, hogy engem átvigyen a nagy tengeren, abba a csodavilágba, amely oly messze van tőlünk.

Megismételtem ezt a kérést minden este.

Multak a napok, a hetek, sőt a hónapok és — semmi sem történt.

De azért nem vesztettem el bátorságomat, hanem rendületlenül tovább imádkoztam minden este. Már az év is elmúlt. A hosszú idő alatt a meghallgattatás legcsekélyebb jele sem mutatkozott.

— Nehéz ez nagyon, — gondoltam — de hiszen édesanyám ezt előre megmondta. Neki biztosan igaza van. Isten sokáig várakoztat!

Pillanatig sem jutott eszembe, hogy a meghallgatta-

tást kétségbe vonjam. Tovább folytattam tehát és minden este frissen, vidáman és erős bizalommal imádkoztam rövid kis imámat. És ismét hónapok multak és semmi sem történt. Sőt már a második évnek is vége volt!

Megint azt gondoltam:

— Anyámnak bizonyára igaza van: Isten sokáig várakoztat. S aztán hozzátettem: Isten bizonyára valami különösen szépet készít számomra.

Hűségesen adtam elő a harmadik évben is kérésemet a jó Istennek minden este. Csak néhány hónap mult el ebből a harmadik évből. És aztán... Igen, ami most következik, az olyan bámulatos, hogy alig tudom elbeszélni. Meghallgatott a jó Isten! Egyszerre, hirtelenül jött, mint derült égből a villám! És micsoda meghallgattatás! Olyan nagyszerű, olyan csodálatos, hogy minden várakozásomat messze felülmulta...

OSZK

II. FEJEZET.

Megkísérlem tehát, hogy ezt a nagyszerű eseményt, ahogyan Isten meghallgatott és amely egész életemben a legfelejtethetlenebb, röviden elbeszéljem.

1870 július 31-én történt Észak-Izlandnak Akureyri nevű bájos városkájában. Éppen künn voltam a tengerparton, házunk előtt, a városka többi gyermekeivel együtt és játszottam.

Szülőházam egy kis magaslaton állott, egészen közel a tengerhez. Ott lakott anyám velünk, gyermekeivel. Atyám egy esztendővel ezelőtt halt meg. Anyám a legnagyobb gonddal nevelt bennünket, legtöbbszörre jósággal és szelidséggel. Néha azonban szigorú is tudott lenni, különösen ha csínyeket követtünk el. Én javíthatatlan vadóc, sajnos, ebben nem fukarkodtam. Ekkor már tizenkét éves voltam.

Miközben tehát ott játszottunk, egyszerre csak kijött Bogga néném a házból. Egyenesen felém szaladt és különösen ünnepélyesen nézett reám:

— Nonni — mondotta, amikor odaért — azonnal fel kell menned anyához. Vár téged és valami fontos... mondanivalója... van — számodra.

Az utolsó szavakat egészen furcsán mondotta és szinte kellemetlenül lassan hangsúlyozta. Érthető, hogy én, a kis vadóc, nem valami jól éreztem magam erre a hírre.

Arra gondoltam, hogy bizonyára van ismét valami a rovásomon és ezt akarja most anyám számonkérni. Ez nem volt számomra éppen biztató. De azt nem tudtam, hogy miről lesz szó. Sőt úgy éreztem, hogy lelkiismeretem

éppen most meglehetősen nyugodt. Ezért megkérdeztem Boggától:

— Nem tudod, Bogga, mit akar anyánk mondani?

Még mindig nagyon ünnepélyesen és komolyan felelt:

— Igen, Nonni, tudom miről van szó. De nem szabad neked elárulnom. Csak azt az egyet mondhatom: valami rendkívüli fontos és komoly dolog.

Nénémnek ez a felelete korántsem volt megnyugtató. Most már egyszerűen megijedtem. De mit tehettem egyebet, felballagtam anyámhoz.

Lassan, félve mentem felfelé. Az ajtó előtt kissé megálltam. Aztán végre beléptem. Közeledtem édesanyám szobájának ajtajához. Még itt is vártam egy kissé, majd kopogtattam.

— Szabad! — kiáltotta anyám.

Vonakodva nyitottam ki az ajtót. Anyám felé néztem. Ott ült a széken és varrt. Kutató pillantást vetettem arcára és megnyugvással láttam, hogy kissé ünnepélyes, komoly ugyan, de nem haragos.

Mikor közelebb léptem, úgy tetszett, hogy kis aggodalommal pillant rám. Máskülönben nem olvastam ki más semmit a tekintetéből, sem viselkedéséből, mint az ő szokott anyai gyengédségét és jóságát. Ez végre teljesen megnyugtató volt.

Ekkor beszélni kezdett. És amit mondott, az olyan különös és nagyszerű volt, olyan bámulatos és olyan váratlan, hogy elállt a szemem, szám. Sőt túlzás nélkül mondhatom, hogy az, amit akkor hallottam életemnek messze kimagasló, legnagyobb meglepetése volt.

Anyám így szólt:

— Nonni, volna-e kedved magasabb iskolába menni? Szeretnél-e gimnáziumba járni, ahol görögöt és latint tanulnak?

— Oh, igen, anyám! — feleltem gyorsan. — Már régen is igen vágytam, hogy felsőbb iskolákba járhassak.

Megértettem tehát, hogy gimnazista leszek. De azt hittem, hogy az ország fővárosába, Reykjavíkba küld-

nek, mert ott volt az egész sziget egyetlen nagy gimnáziuma.

Már ez az odautazás is rendkívüli lett volna, mert Reykjavik messze volt tőlünk, a nagy ország másik oldalán. Feszült érdeklődéssel kérdeztem azért anyámtól.

— Anyám, Reykjavikba megyek tanulni?

Nem válaszolt azonnal a kérdésemre. És egy ideig sajtátságosan, komolyan nézett engem, azután lassan, nyomatékkal szólt:

— Nem, Nonni, nem Reykjavikról van szó, nem is az ottani gimnáziumról. Valami végtelenül nagyobb és fontosabbat gondolok rólad!

Kiváncsiságom most már óriási megilletődöttséggé változott. Némán, tágranyilt szemmel bámultam anyámra. Ő pedig letette varrását az asztalra, hozzám fordult és folytatta:

— Halld csak, Nonni, mit terveztem. Most van alkalmad, hogy magasabb tanulmányokat végezz, nem itt Izlandban, hanem kinn a széles nagy világban, ahova már régen vágyol. Európának déli országában, a világ egyik legszebb táján. Olyan országban, ahol majdnem mindig tavasz uralkodik, ahol a legpompásabb gyümölcsök teremnek, amelyeket itt névről is alig ismerünk: narancs, füge, szőlő, ahol mindenütt pálmafák láthatók. Most majd oda utazol és ott az egyik előkelő gimnáziumban tanulsz.

Hevesen dobogott a szívem... Szédültem... Képtelen voltam egy szót is kiejteni...

Kis szünet után megkérdezte anyám:

— Mit szólsz hozzá, Nonni? Van kedved felhasználni ezt az alkalmat?

Végre megilletődöttségemen uralkodva, csak annyit mondhattam:

— Anyám, de hogyan lesz ez? Magyarázd meg nekem! Hogyan hívják azt az országot, ahová majd utazom?

— Igazad van kedves, Nonnim, ezt neked tudnod kell. Elmondok ezért neked mindent. Hiszen tudod, hogy Reykjavikban lakik egy katolikus, francia pap, Baudoin-

nak hívják s ő az egyetlen katolikus egész Izlandban. Mint fiatal pap jött ide Franciaországból, hogy nálunk a katolikus vallást hirdesse. Ismeri családunkat is egy kissé, mert nem régen itt volt északon. Ekkor eljött hozzám is. Te éppen nem voltál itthon. Kérdezősködött gyermekeimről és azután rólad is beszéltünk. Kiváló ember és mindannyiunkra nagyon jó hatást tett. De most jön a nagy dolog, Nonni! Ma kaptam Baudoin úrtól levelet. Abban elbeszéli, hogy nemrég nagyon előkelő és nagyon gazdag francia gróf Avignon városából írt neki. A gróf, — amint Baudoin írja — nagyon istenfélő, jó ember. Ismeri Izlandot, ismeri az ország történetét, irodalmát. Azért nagyon érdeklődik az izlandi nép iránt és nagyon szereti. Hogy Izland iránti szeretetét bebizonyítsa, néhány izlandi fiút hív magához sürgősen Avignonba. Ezért Baudoin úrhoz fordult és megkérte, keressen két ilyen fiút és hívja meg az ő nevében Avignonba. Megjegyzi azt is, hogy úgy gondoskodik majd róluk, mintha saját gyermekei volnának. Kitaníttatja és keresztény szellemben nevelteti őket, még pedig az ország egyik legjobb intézetében, ahol az előkelő francia családok fiai tanulnak és nevelkednek. Örökösödik majd fölöttük s mint mondtam, minden tekintetben gondoskodik róluk.

— Mindezt Baudoin úr írja nekem levélben, — fejezte be anyám. Azután szünetet tartott és rajtam pihentette szemét. Jól láttam, hogy most valami fontos következik. Nem is tévedtem, mert kis idő múlva folytatta:

— Levele végén Baudoin úr hozzám fordul azzal a kérdéssel, van-e kedvem fiamat, a kis Nonnit, akiről neki látogatása alkalmával beszéltem, elengedni Délfranciaországba, az avignoni előkelő grófhhoz? Tehát, Nonni, a két izlandi fiú közül, akit a grófhhoz Avignonba meghívtak, az egyik te vagy! Természetesen, mint mindig, úgy különösen most, ebben a rendkívül fontos ügyben, teljes szabadságot engedek neked. Te magad dönts el, hogy elfogadod-e a francia nemes ember ajánlatát, vagy nem. De jegyezd meg jól, nagyon fontos döntés előtt állasz!

Itt anyám újból szünetet tartott és kérdően tekintett rám. Én azonban még mindig olyan meghatott és zavart voltam, hogy alig tudtam valami okosat mondani.

Anyám nagyon jól látta ezt. Ezért rövid szünet után folytatta:

— Kedves Nonnim, Baudoin úr levelében még van valami, ami neked szól s ami bizonyára érdekel. A francia gróf t. i. a két izlandi fiú kiválasztásánál öt határozott feltételt kötött ki. Ezeket is megmondom: Először, a két fiúnak tizenkét évesnek kell lennie. Ez rendben van, mert te most a tizenkettedik, tizenharmadik év között vagy. Másodszor: csak olyan fiúkat akar, akik teljesen viruló, egészségesek. Ez is megvan, mert a te egészséged viruló és mostanáig teljesen kifogástalan. Harmadszor azt kívánja, hogy olyan fiúkat válasszanak, akiknek a magasabb tanulmányokra kedvük és tehetségük van, mert hiszen taníttatni akarja őket. Negyedszer, csak olyan fiúkat akar, akik még ártatlanok és romlatlanok. Erkölcsileg romlott fiúkról hallani sem akar! Az ötödik feltétele végül, hogy a fiúk legalább tisztességes családból származzanak. Most hát Nonni, felelj őszintén! Mit szólsz a francia gróf meghívásához? Van kedved elfogadni? Ugy-e a legfontosabb kérdés, amelyre életedben eddig felelned kellett? Mielőtt azonban válaszolnál, egyre kérlek: várj előbb és gondolkozzál kissé nyugodtan. Ha már mindent jól megfontoltál, csak akkor mond meg, hogy elfogadod-e, vagy sem? Amit majd választasz, abba beleegyezem. Ha nemet mondasz, — hiszen ezt is megteheted — akkor továbbra is itt maradsz nálam. Másik fiút hívnak majd meg helyetted. Ha azonban igenlő választ adsz, akkor körülbelül három hét múlva elutazol hazuról. Így van a levélben. Rövid idő múlva kikötőnkbe kis dán vitorlás érkezik és innen Kopenhágába indul. Ezen a kis vitorláson hagyod el majd Izlandot. Átvisz a nagy Atlanti-Óceánon, hosszú utad első megállóhelyére, t. i. Kopenhágába, Dánia fővárosába. Ott majd partra szállsz és néhány napig pihensz az ottani katolikusok püspökénél. Ez az úr gondoskodik majd Ko-

penhágából Avignonba való továbbutazásodról. A francia gróf vele mindezt előre elintézte. Most már Nonni tudsz eleget, hogy határozhass. Tehát gondold meg ezt a fontos lépést s csak akkor válaszolj, ha már határoztaál.

Hátra dőltem a székbén s fontolgattam, amennyire egy tizenkét éves, szilaj kis vadóc fontolgotni tud.

Bizonyára bárki azt várná, hogy azonnal, gyorsan és örömmel igent kiáltsak. Hiszen most válhatott valóra forró vágyam, kimenni a messze nagy világba!

De hiszen anyám parancsára előbb egy ideig nyugodtan kellett maradnom és gondolkodnom...

Meg is tettem, de nyugodtan csak külsőleg, mert anyám csodálatos közlése, amint már mondtam, annyira meglepett, hogy egész bensőm megrázkódott és még mindig nagyon izgatott voltam.

Komolyan megkíséreltem a fontolgotást. Gondoltam az előkelő francia grófra Avignonban, az ottani gyönyörű vidékre, a pálmafákra, fűgékre, narancsokra, déli égető napsugárra, a nagy előkelő gimnáziumra, a sok élénk, vidám, feketeszemű, barnaarcú francia fiúra. Gondolataim most a teljesen új, csodálatos világban, a napsütéses, déli mesevilágban kalandoztak. Gondoltam a magasabb tanulmányokra, melyeket ott végezhetek: a görög, a latin nyelvre, Homerosz, Vergilius és a többi világhírű görög, vagy római író mesterműveire, amelyeket ott olvashatok. Hiszen, amint már előbb említettem, többet e halhatatlan munkák közül már láttam apám kis könyvtárában s már olvastam is belőlük egyet-mást izlandi fordításban. Gondoltam a magasabb műveltségre, melyet ott majd tudós tanárok vezetése mellett szerzek... Ragyogó jövő állott előttem... Talán egyszer majd én is tudós leszek!

Így kalandoztam a képzelet szárnyain új mesevilágban... Fontolgattam és tervezgettem. Már majdnem felemelkedtem a székbén, hogy anyámnak határozott és — úgy gondoltam — jól megfontolt igent mondjak. De akkor egyszerre úgy éreztem, mintha kéz nehezedne mellemre és visszanyomna a székre. Úgy éreztem, mintha titokza-

tos hatalom kiragadna a napsugaras gondolatok közül.

Egyszerre félelmetes árnyak emelkedtek fel gondolataimban és mint sötét, fenyegető, ijesztő felhők vonultak át lelkemen. Hirtelen félelem fogott el, amikor ennek a nagyon ritka dolognak árnyoldalaira gondoltam.

— Istenem, ha igent mondok és elfogadom ezt a csábító meghívást, ennek végtelenül szomorú következményei is lesznek! Hiszen azt, akinél az egész világon jobb nincs, jóságosabb, forrón szeretett anyámat kell elhagynom. Itt kell hagynom — nem néhány hétre, hónapra, vagy évre, hanem valószínűleg az egész életre! Mert az a messze nagy világ, ahová elutazom, bizonyára fogva tart majd egész életemre. Itt kell hagynom mindent örökre, ami nekem kedves és drága. Mannit és Boggát, kedves testvéreimet... Izlandot, drága hazámat és barátaimat!

A szomorú gondolatok olyan rettenetes súllyal neheztedek lelkemre, olyan nagy fájdalmat okoztak, hogy azonnal forró könnyek toltak szemembe és végiggördültek arcomon... Sőt, nagy fájdalmamban majdnem a székről is felugrottam, hogy anyám nyakába borulva, minden fontolgatásom eredményeként szilárd, visszavonhatatlan nemet kiáltsak.

De még mielőtt ezt a nemet kiejthettem volna, új gondolat cikázott át agyamon, mint a villám. Olyan volt, mintha hirtelen villámcsapás szétoszlatta volna a fenyegető felhőket, hogy új sugallatnak készítsen helyet. Minden aggodalmam eltűnt s vigasszal teltem el.

Ó, Istenem, — súgta bensőmben valami ellenállhatalan erővel — anyámnak ez a közlése, a gróf meghívása, az utazás a nagy világba... hiszen mindez egyedül Tőled jó! Ez semmi más, mint sok-sok imám meghallgatása! Hiszen már jó két esztendő óta minden este kértelek, segíts, hogy a nagy világba juthassak. Azt hittem, hogy idegen hajón, mint hajósínast küldesz el... és most olyan végtelenül szebbet tettél értem: felkinárod, hogy a világ egyik legszebb országába utazzam. Rendkívül előkelő, gazdag, istenfélő gróffal hivatsz meg, ki úgy gon-

doszkodik majd rólam, mintha saját gyermeke volnék. Az ország legjobb családjainak gyermekeivel együtt tanítat! Oh, Istenem, mindezt Te tetted érettem. Te vagy, aki pártfogásodba vettél és ragyogó jövőt biztosítasz számomra. De akkor nem szabad visszautasítanom! Az annyi volna, mintha az isteni jótéteményt dobnám vissza. Ez ellenkeznék a Te isteni akaratoddal.

Ez a megvilágítás, — amint azt egyre tisztábban láttam — csakugyan felülről jött, oly erős és meggyőző volt, hogy most már mintegy magasabb erőtlől indítatva felegyenesedtem székeemben, anyám nyakába borultam és határozott, szilárd igent mondtam.

— Anyám, — szoltam még mindig sírva — elfogodom a gróf meghívását. Elutazom Avignonba!

Ő pedig gyengéden és barátságosan tekintett rám. Láta a könnyes arcomat, jól tudta, miért sírok. Szeretettel ölelt magához és azt mondotta:

— Kedves Nonnim, okosan választottál. Ez az én akaratom is. Ha apád még élne, ő is ezt akarná.

Leültem újra a székre, egészen közel hozzá. Ő pedig folytatta:

— Sirsz, Nonni? — mondotta. — Tudom, hogy miért? Az ilyen korú kis gyermeknek nehéz, ha anyjától el kell válnia, úgy lehet az egész életre. De hidd el, az édesanyának is nehéz, szeretett gyermekét elengedni, talán örökre. Tehát Nonni, most mindkettőnknek fájdalmas áldozatot kell hoznunk, de azt hiszem, hogy mégis meg kell azt tennünk. Úgy érzem, hogy nem más, mint maga az Isten kívánja ezt tőlünk. Ha pedig így van, nem tagadhatjuk meg Tőle. Hiszen Isten akaratának mindig és mindenhol meg kell történnie. Úgy látszik, Istennek valami különös terve, szándéka van veled, Nonni. Meghallgatta imádságaidat és milyen csodálatos módon! Ő sugallta a francia nemesnek ezt a gondolatot, hogy téged Avignonba meghívjon. Ez a meghívás még sokkal inkább Tőle jön, mint a gróftól. Tehát kedves gyermekem, ismétlem, okosan tetted, hogy elfogadtad Istennek ezt a meghívását. És ha most az elválás nehéznek és keménynek

tünik, vigasztalódj meg és ne félj: minden szomorúság javadra válik majd!

Anyámnak szavai úgy hatottak sebzett szívemre, mint az üdítő, enyhítő balzsam. De nem kevésbé csodálkoztam, hogy pontosan megegyeztek az én gondolataimmal, melyeket — úgy gondolom — nekem is a jó Isten sugallt.

Most anyám a zsebkendővel, amely előtte az asztalon volt, gyöngéd kézzel letörölte könnyeimet. Igyekeztem a sirást visszafojtani és hallgatva ültem vele szemben.

Azután anyám így szólt:

— A te sorsod, Nonni, most eldőlt. Már csak három heted van, amit velem tölthetsz. Ez idő alatt minden szükségeset megteszek, hogy utazásodat előkészítsem. Rendelek majd helyet számodra a kis dán hajón. Összeszedek mindent, amit magaddal viszel. Te pedig majd mindennap kilovagolsz jobbra-balra, hogy családunknak barátaitól a környéken elbúcsúzz.

Anyám ezután fölkelt és azzal bocsátott el, hogy uralkodjam szomorúságomon és legyek ismét olyan jókedvű és vidám, mint azelőtt.

Követtem tanácsát. A következő napokban tehát a rokonok- és ismerősöktől búcsúzkodtam, belovagolva a környéket. Majd itt, majd ott tettem búcsúlátogatást és ily alkalommal mindenfélét hallottam utazásomról.

Egyesek teljesen elítélték a tervet és azt mondták, hogy engem így világgá engedve, a biztos pusztulásba döntenek. Kinn a világban, — mondták — sok a veszély és sok gonosz ember van. Hogyan állok meg ott ilyen fiatal korban, apa és anya nélkül? Rábeszéltek, hogy hagyjak fel tervemmel és maradjak itthon, az biztosabb.

Másoknak ellenkező volt a véleményük. Teljes mértékben helyeselték elhatározásomat s azt mondták, hogy ragyogó jövő vár rám. Adjak hálát az Istennek ezért az alkalomért, hogy magasabb műveltséget szerezhetek.

Ezekkel a megjegyzésekkel ugyan édes-keveset törődtem, mert elhatározásom visszavonhatatlan volt és anyám is helyeselte azt.

Egyszer anyámmal együtt tettünk búcsúlátogatást házuk egyik barátjánál. Idősebb protestáns prédikátor volt, tudós, jámbor és jó ember. Magnussonnak hívták.

Mikor ott ültünk dolgozószobájában, anyám elmesélte neki, hogyan fogadtuk el a francia gróf meghívását és hogyan készülődünk az utazásomhoz. Végezetül azt kérdezte:

— Hát a tiszteletes úr mit szól hozzá?

— A gróf, úgylátszik, katolikus — szólt a lelkész. — Nonnit biztosan katolikus intézetben nevelteti és taníttatja majd. Nem lehetetlen, hogy a gyermek majd lassan-lassan megkedveli ezt a vallást és egykor talán csatlakozik is a katolikus egyházhoz.

Magnusson lelkésznek e szavai nagyon megleptek engem, a meggyőződéses kis protestánst.

— Ön azt kérdezi tőlem, — folytatta a lelkész — hogyan gondolkozom tervükről. Szívesen megmondom: én azt hiszem, hogy ez az ügy Istennek ritka, nagy kegyelme. Istennek az ön gyermekével különös tervei vannak. Biztos, hogy itt az isteni Gondviselés működik. Gondolt arra, hogy fia később talán katolikussá lesz? Véleményem szerint nemcsak talán, hanem egészen biztosan katolikus lesz. Mert nehéz protestánsnak hosszabb ideig jámbor, buzgó katolikusok között élni anélkül, hogy átérne a katolikus hitre. Hiszen hamarosan belátja, hogy a katolikus vallás *jobb*, mint a mienk! Nem szabad elfelejtenünk, hogy a katolikus egyház a mi Anyaszentegyházunk és mindazt a jót, amit egyáltalában bírnak, tőle kaptak. Luther idejében sok visszaélés volt a katolikus országokban, de a katólikus egyház ezeket a visszaéléseket lassan-lassan kiküszöbölte és sokkal jobban végrehajtotta a megújulás művét, mint azt Luther tette.

Majd az öreg úr hozzám fordulva, barátságosan rám nézett és így szólt:

— Tehát, kis Nonnim, előre megmondom: te odaát Franciaországban majd katolikus leszel és ha az lettél, szerencsét kívánok neked.

Annyira meglepődtem erre, hogy először szólni sem

tudtam. Érthetetlen volt előttem, hogy protestáns prédikátor így beszélhessen a katolikus egyházzal. Végre megtörttem a csendet és azt mondtam:

— De tiszteletes úr, én biztosan nem leszek katolikus. Föltettem magamban, hogy hű maradok vallásomhoz.

Magnusson tiszteletes úr újból barátságos pillanással nézett rám és így felelt:

— Ezt a legjobb szándékkal határoztad el kis barátom. De meglátod: e szándékod mellett nem tudsz majd hosszabb ideig megmaradni.

— De tiszteletes úr, — ellenkeztem — én megtartom! Az utóbbi időben nagyon sok olyat hallottam katolikusokról és vallásukról, ami nekem nem tetszik. Azért nincs nagy kedvem katolikussá lenni.

Búcsúlátogatásaimkor csakugyan mindenféle gonosz és nevetséges dolgokat hallottam a katolikus vallásról, azért mondtam ezt.

Mivel a jó Magnusson tiszteletes úr kérdően tekintett rám, egyet-mást elmeséltem neki:

— Egyik búcsúlátogatásomkor, — mondtam — azt beszélték, hogy a katolikusok elvetették a szentírást úgy, hogy a bibliát náluk nem is ismerik. Azt is mondták, hogy imádják Szűz Máriát és a pápát. Állítólag vannak a katolikusoknál nagyon veszedelmes felekezetek is, különösen a jezsuiták, akik istentelenek és gonoszak...

Mivel észrevettem, hogy a tiszteletes úr és anyám is mosolyognak, annál buzgóbban folytattam:

— Egyik nagy fiú azt is mesélte, hogy a katolikusok istentisztelete nagyon nevetséges. Folyton csöngetnek harangokkal és csengőkkel. Azt mondta, hogy ha a katolikusok templomaikban és kápolnáikban összejönnek, mindegyik csörgőt kap a kezébe. Az egész istentisztelet azután abból áll, hogy mind egyszerre csörgetnek. A másik fiú azt mondta, hogy a katolikusok azt hiszik, hogy azzal különösen tisztelik az Istent, ha hónapokon keresztül csak tőkehalat esznek. És hogy ezt nekem is meg kellene tennem, ha katolikussá lennék.

Most a tiszteletes úr és anyám hangosan felnevettek. Magnusson úr így szólt:

— De kedves, Nonnim, te elhiszed, hogy mindez igaz?

— Hát nem igaz, tiszteletes úr? — kérdeztem bátor-talanul.

— Nem, kedvesem. Ezek csak olyan mendemondák és hazugságok, melyeket legtöbbször műveletlen emberek terjesztenek a katolikusokról. Az igazsághoz ezeknek a vádaknak rendszerint semmi közük. Különben, ha majd Franciaországban leszel, hamarosan magad is meggyő-ződhetsz, mennyit érnek ezek a beszédek.

Magnusson tiszteletes úrral folytatott beszélgeté-sünk rövid ideig tartott. Nemsokára búcsút vettünk a b^árátságos úrtól és hazalovagoltunk.

Az úton anyám magához intett. Lovamat egészen az övé mellé kormányoztam és egymás mellett ügettünk.

— Nonni, — mondotta — nem szabad mindent el-hinned, amit a katolikusok ellen mondanak. Hiszen csak kevésbé ismerik itt őket, úgy, hogy tévedni könnyű. Kár volna, ha hamis ítéletekkel és téves fogalmakkal teli fejjel mennél Franciaországba. A katolikus vallásról én is úgy vélekedem, mint Magnusson tiszteletes úr. Ha tehát Franciaországban leszel és idővel katolikus szeret-nél lenni, már most megmondom, hogy nem kifogásolom. Ellenkezőleg, örülnék neki. Ugyanis azt hiszem, hogy könnyebben őrzöd majd meg ártatlanságodat, ha mint katolikust, katolikus papok vezetnek. A jó katolikusok a gyermeket a legnagyobb gondnal nevelik. Ebben a tekin-tetben a katolikus egyház kitűnő eszközöket használ, me-lyeket nálunk, protestánsoknál már nem igen ismernek.

Mivel nemsokára reám is a katolikus nevelési mód-szert fogják alkalmazni és ilyen eszközökkel akarnak majd nevelni, kissé gyanakodva siettem megkérdezni:

— De milyen eszközök azok anyám?

— Külön lelkivezetés, Nonni. Főképen pedig a gyónás.

A felelet némileg megnyugtató. De mégis csak cso-

dálkoztam anyám szaván. Hiszen a katolikus gyónásról már többször hallottam, de mindig csak megvetéssel beszéltek róla. Kissé elgondolkoztam. Hirtelen eszembe jutott, amit Magnusson tiszteletes mondott a jezsuitákról.

— De anyám, — szólottam — az a jezsuita felekezet is valami jó dolog?

— Gyermekeim, — felelte ő — az sem olyan ám, aminőnek előtted lefestették. A jezsuiták is csak emberek, mint mi, csak hogy hősiessé embereket és azért sok az ellenségük. Annyi rágalmat még alig szórtak valaha emberekre, mint amennyit reájuk kentek.

Mikor pedig hazaértünk, anyám magához hívott.

— Gondolkodtál Nonni afelett — szól hozzám — amit ma beszélgettünk az úton? És ezek után volna-e kedved katolikussá lenni?

— Hogy őszinte legyek, anyám, — feleltem én — be kell vallanom, hogy eddig bizony semmi kedvem sincs hozzá.

— Ezt nagyon meg tudom érteni, kedves Nonnim — mondta erre édesanyám — mert még nem ismered a katolikus hitet, meg aztán sok rosszat hallottál róla. De majd ha katolikusok közt élsz és tapasztalod, hogy milyenek ők a valóságban, akkor könnyen meglehet, amint Magnusson tiszteletes is mondotta, hogy kedved támad a katolikus egyházba lépni. Ha ez bekövetkeznék, akkor előljáróid kérdezni fogják tőled, vajjon lépésedhez mit szólnak a szüleid és beleegyeznek-e? Hogy ez akkor semmi akadályt ne csináljon, im én neked előre megadom az írásbeli engedélyemet. Így azután minden eshetőségre el vagyunk készülve.

Anyám erre leült és azonnal meg is írta nyilatkozatát, mely szószerint így szólt:

„Én, alulírt, Svenson Jónnak édesanyja, ezenel kinyilvánítom, hogy semmi kifogásom sincs az ellen, hogy fiam a katolikus egyházba felvétessék, ha ő maga is kívánja.

Jónsdottir Sigridur.

A papírlapot, melyre nyilatkozatát írta, átadta nekem, szívemre kötve, hogy jól őrizzem meg. Vigyáztam is rá olyan gonddal, hogy még ma is fel tudom azt mutatni.

III. FEJEZET.

Végre felvirradt indulásom napja. Ennek a napnak délelőttjén megkérdeztem anyámtól:

— Édesanyám, ki a másik fiú, akit meghívtak, hogy velem Franciaországba utazzon?

— A másik fiú — felelte anyám — a kis Thorhall lett volna.

Thorhall, pompás, tizenkét éves fiú, szomszédságunkban lakott. Jól ismertem. Rendkívül tehetséges, teljesen romlatlan, jól nevelt gyermek, vidám és egészséges, mint a makk. Apja tekintélyes protestáns lelkész, aki hozzánk nem messze lakott.

Anyám folytatta:

— A kis Thorhall örömmel fogadta a francia gróf meghívását, apja, a lelkész, is beleegyezett. De anyja ellenezte. Azt mondta, hogy nem vállalhatja a felelőséget, nem engedhet ilyen korú gyermeket egészen egyedül a világba, az ottani veszélyek közé, apa és anya nélkül. Így a kis Thorhall nem megy veled Franciaországba.

Már meg is hívtak egy másik fiút, aki el is fogadta a meghívást. Ő majd másik hajóval megy Kopenhágába.

Amikor ezt meghallottam, megkérdeztem anyámtól:

— De édesanyám, ha a kis Thorhallt félti a mamája a világ veszélyeitől és azért nem akarja engedni egyedül a nagy világba, te engem nem féltesz és el mersz engedni messzire? ... Hiszen én sem vagyok öregebb a kis Thorhallnál?

Erre a kérdésemre olyan választ kaptam, amely

mélységes hatással volt reám és egész életemre meg jegyeztem magamnak.

Így felelt édesanyám:

— Szívesen megmagyarázom, kedves gyermekem. Nagyon jól megértem, hogy az a jó asszony, Thorhall anyja, nem meri engedni kicsi fiát egészen egyedül, apa és anya nélkül a világ veszélyei közé. Hiszen a világ veszélyei nagyok és az olyan kis fiú, aki egyedül van, könnyen eshetik áldozatul. De én másként gondolkodom ebben a dologban. Ugyanis azt hiszem, hogy Isten téged kedves Nonnim kint a világban éppen olyan biztosan megoltalmaz és megóv, mintha itt maradnál közelemben. De nemcsak *hiszem*, hogy Isten ezt megteszi, hanem teljesen bizonyossággal *tudom* is. Úgyszólván kezében hordoz majd téged. De mindezt, Nonni, csak egy feltétellel.

Itt anyám minden szót erősen hangsúlyozott:

— S ez a föltétel, — folytatta — hogy te most elutazásod előtt szentül megígéred, hogy néhány anyai kívánságomat teljesíted.

Anyám e szavai annyira meghatottak, hogy könnyezve szóltam:

— Édesanyám, megígérem, hogy bármit kérsz is tőlem, teljesítem.

Észrevettem, hogy ígéretem nagy örömet okozott anyámnak. Szó nélkül megfogta kezemet és szeretettel megszorította. Majd folytatta:

— Nonni, tudom, hogy ígéreted komoly és őszinte. Hiszem és tudom, hogy nagyon igyekszel majd betartani mindazt, amire most anyád kér. De nagyon fontos is, Nonni, hogy ezt megtedd, mert csak úgy lesz életed boldog és Isten úgy áld meg. Ha ígéreteidet nem tartanád be, amitől Isten őrizzen, szerencsétlen leszel kint a világban és anyád is elveszítené kedves gyermekét.

Most már nem tudtam többé uralkodni magamon, nyakába borultam és újból ismételtem és fogadtam:

— Anyám! Megígérem! Megígérem! . . . Mindent megteszek! . . . Nem fogsz elveszíteni! . . .

Ámbár anyám nem sírt, mégis észrevettem nagy meghatottságát. Gyengéden szívéhez szorított és csak kis idő múlva folytathatta:

— Nonni, — mondotta — köszönöm gyermeki szeretetedet. Őrizd meg, amíg élsz! Anyád iránti szereteted egész életedben arra indít, hogy kövesd az intelmeket, amelyeket neked adok.

Most elmondta anyám az utolsó intelmeit.

Ó, milyen szent és magasztos ennek az órának emléke. Még ma is a lelkemben! Egész életemre rányomta bélyegét és olyan irányt adott, amelytől többé el nem térhettem.

Megigértem most anyámnak pontról-pontra, néhány világos és egyszerű, de mint mondotta, rendkívül fontos dolgot. Megtettem azt olyan komolyan, olyan bensőséggel, sőt égő áhítattal, mintha maga az Isten beszélt volna velem.

— Gyermekem! Az első, amit a szívedre kötök a legfontosabb: Ígérd meg, hogy ha anyádat már elhagytad és egészen egyedül állasz majd kint a világban és nem lesz melletted senki, aki intsen és irányítson, akkor is *jámbor és istenfélő fiú maradsz!*

— Oh, igen, kedves anyám! — feleltem hangosan. — Megigérem!

— Jól van, Nonni, tudom, hogy őszintén ígéred. De ismétlem, hogy az istenfélelem és jámborság a legfontosabb is, amit tőled kérek. Ez egyedül is elég. Enélkül semmi sem sikerül. De kedves gyermekem, ha csak ennyit mondok, légy jámbor és istenfélő, ez talán kissé általános. Azért megmondom, amit értek alatta: csak három egészen egyszerű dolgot. Ha megigéred, hogy azokat betartod és ha a jövőben valóban be is tartod, akkor csakugyan jámbor és istenfélő leszel. Ezt kívánja hát tőled édesanyád! Tehát először is megigéred-e, hogy kivétel nélkül mindennap *magadtól*, anélkül, hogy más *figyelmeztetne*, reggel felkeléskor rövid, de ájtatos reggeli imát végzel?

Szent komolysággal feleltem:

— Igen anyám, megteszem majd!

Anyám azt a szót *rövid*, különösen hangsúlyozta. Okosan tette, hiszen az én korombeli vadóctól hosszú imát nem kívánhatott. Csak az a rövid ima azután ájtatos legyen.

— Másodszor, Nonni, — folytatta anyám — megígéred-e, hogy minden este lefekvéskor is ismét rövid, de ájtatos imádságot mondasz és az esti imánál visszapillantsz az elmúlt napra és megvizsgálod, milyen úton haladsz? És ha észreveszed, hogy a nap folyamán valami rosszat tettél, megígéred-e, hogy bocsánatot kérsz az Istentől s megfogadod-e, hogy többé nem teszed?

— Oh, igen, kedves anyám, teljes szívemből ígérem! — válaszoltam.

— Most figyelj a harmadikra. Tehát, Nonni, harmadszor ígérd meg, hogy nemcsak reggel és este imádkozol Istenhez, hanem napközben is gyakran, amikor csak eszedbe jut, Istenre gondolsz és a jó Istennek röviden kedves fohászt mondasz. Mondhatod pl.: „Édes Istenem segíts meg, hogy mindig buzgó, jó fiú maradhassak!” Nem is annyira az a fontos, hogy mit mondasz a jó Istennek, hanem inkább az, hogy egész nap összeköttetésben maradj Vele. Ez a harmadik is nagyon fontos. Megígéred-e tehát, hogy ezt is betartod?

— Oh igen, édesanyám, mindent megteszek!

Anyám úgylátszott, teljes bizalommal fogadta ígéreteimet és most áttért a többi kívánságára.

Néhány intés volt ez az engedelmességről, szorgalomról, becsületességről, hogy gondolatban, szóban és tettben tisztán és szemérmesen éljek és néhány egyéb.

Amikor elkészült, zsebéből papirost vett elő, amelyre ezeket a pontokat röviden és világosan leírta. Majd ideadta, kérve, hogy őrizzem meg jól és olvassam át gyakran.

Így készített el jó anyám utazásomra a nagy világba; és végezetül megismételte azt, amit már oly gyakran mondott:

— Most már a legcsekélyebb gondot sem okoz a sor-sod, Nonni! Hiszen tudom, hogy iparkodsz majd és tanácsaimat követed. Akkor gondoskodik is rólad az Isten és semmitől se félj!

Megjegyzem, hogy nemcsak ezeket az intelmeket adta édesanyám az útra. Az utolsó napokban többször írásban és szóban más jó tanácsokkal és oktatásokkal is ellátott. Nagy gonddal erősített meg keresztény hitemben, hogy megelőzze a jövő veszélyeket és már most olyan biztos útra vezessen, amelyről soha többé le ne térhessek. Soha sem adhatok a jó Istennek eléggé hálát, azért a jóságos, gondos anyáért!

IV. FEJEZET.

Életemnek legnehezebb megpróbáltatása volt a búcsú édesanyámtól.

Az Atlanti-Óceánon át Kopenhágába, Dánia fényes fővárosába induló kis dán vitorlás kapitánya megígérte édesanyámnak, hogy értesíti, mikor indulhatok.

A hajócska kinn vesztegelt a révben szemben a házunkkal. Tudtuk, hogy már körülbelül útrakészen vár. A hívás is minden pillanatban jöhet. Otthon maradtam ezért mindig, hogy az első jelre készen legyek, ha elindul. Végre elérkezett az óra. Kis kamrácskám ablakánál ültem és néztem a tengerre.

Egyszerre csak észrevettem, hogy a csónak a dán hájtól különvált. Feszült figyelemmel szemléltem a benn ülő fiúcskát. Owe volt, a kis hajóslegény, akit már többször láttam és akivel már beszélgettem is.

A part felé evezett és egyenesen házunk felé kormányzott. Fölugrottam és édesanyámnak jelentettem. Kétségtelenül engem keresett. Nemsokára a homokos parthoz ütközött Owe, éppen házunk előtt. Az evezőket a csónakba tette és partra ugrott. A parton megerősítette a csónakot és feljött házunkba.

— Jelentem, — mondotta édesanyámnak — hogy most jöhet a kis utas. Ma délután indulunk.

— Jól van, — mondá anyám. — Nonni azonnal jön.

Miután a dán fiú velem együtt megkávézott és darabka kalácsot elfogyasztott, elhagyta házunkat. Ismét csónakba szállt és visszaevezett a hajóhoz.

Édesanyám azonnal elküldte cselédünket a szom-

szédba legjobb barátomhoz, aki erős fiú volt, hogy utolsó utamnál — házunktól a hajóig — segítsen. A fiú azonnal eljött. Segített, hogy csónakomat, amelyen kis öcsémmel, Mannival oly sok érdekes utazást tettem, lecsúszttassam a vízre. Azután mindketten úti bőröndömért tértünk vissza és levittük a csónakba. Benne volt minden ingó vagyonom. Édesanyám becsomagolta azt, amit magammal viszek, néhány ruhadarabot, kis fehérneműt, könyveimet és más hasonlót.

Igaz, volt azonkívül még elég sok pénzem is a zsemben. Édesanyám ugyanis annyit adott, amennyit csak adhatott. A búcsúlátogatásoknál majdnem mindegyik barátom is gyarapította. Ugy gondoltam, hogy gazdag emberré lettem, mert ennyi pénzem még nem volt sohasem.

Midőn csónakom az induláshoz készen volt, édesanyám lejött a partra és beszállt velünk.

Hátul a csónakban ültem édesanyám mellett. Kis barátom eltaszította a csónakot a partról. Az evezőspadra ült és a dán vitorlás felé kormányzott.

Midőn odaértünk, édesanyámmal felmentünk a hajóra. Üdvözöltük a kapitányt, aki azonnal levezetett saját szobájába, hogy ott egészen zavartalanul elbúcsúzhassunk egymástól. Ez volt utolsó búcsúzkodás az életben.

Amikor a kapitány visszavonult, édesanyám mindjárt utánanézett, vajjon ágyam és a többi holmim rendben van-e? Mindent jó rendben talált. Édesanyám mindenre gondolt. Aztán a kapitány és a kormányos különös gondjaiba ajánlott.

Jó és művelt úr volt mind a kettő. Megígérték, hogy úgy örködnék fölöttem, mintha tulajdon gyermekük volnék. Azonkívül az egész hosszú utazás alatt nem a matrózokkal, hanem az ő szobájukban lakom és alszom.

Édesanyám mindennel meg volt elégedve. Majd szeretettel tekintve rám, így szólt:

— Most búcsúznunk kell, Nonni, kedves gyermekem! Ezentúl nem lesz édesanyád melletted, hanem magadra leszel utalva. Lehet, hogy sohatöbbé nem látjuk egymást az életben. De légy bátor, gyermekem! Isten kezébe ajánllak!

Ezek nem üres szavak, Nonni. Mostantól fogva valósággal és igazán egyedül Isten lesz atyád, anyád és mindened. Ha édesanyádnak tett ígéreteidet megtartod, akkor nem aggódom miattad, mert Isten viseli gondodat még jobban, mintha anyád gondoskodnék rólad. Kezén hordoz majd és igazi boldogságot ad, egész életed végéig.

Ezután megölelt és megcsókolt utoljára életemben és néhány pillanatig erősen szívéhez szorított.

Lehetetlen elmondanom, amit e pillanatban éreztem. Szinte sejtettem, hogy kedves anyámat nem látom soha többé. Ez oly fájdalmas volt, hogy bármennyire bátorított is, nem tettem mást, mint sírtam és zokogtam. Minden bátorságom eltűnt, könnyben úsztam és sírtam, mint a kicsiny gyermek.

Édesanyám még valamit mondott, amit azonban már nem is értettem. Azt hiszem ez lehetett:

— Megint minden jóra fordul, Nonni. Most sírsz, de nemsokára újra élénk és vidám leszel!

Fölmentünk a lépcsőn a fedélzetre. Édesanyám röviden elbúcsúzott a kapitánytól és szótlánul lement a csónakba. Barátom azonnal elevezett a hajótól és visszavitte anyámat a partig, a házunkig.

Egyedül álltam a hajókorlátnál, utánaéztem és zsebkendőmmel utoljára búcsút intettem, ameddig csak tudtam.

Ez valóban az utolsó búcsú volt, mert soha többé nem láttam viszont édesanyámat.

Eközben már a horgonyt is felvonták, felhúzták a vitorlákat, a hajó oldalra fordult, majd eltávozott a parttól, hogy azután egyenes vonalban mozogjon tovább, mindig gyorsabban és gyorsabban. Ki a végtelen, nagy mesze tengerre, ahol nappal és éjjel zúgó, toronymagas hullámok dühöngtek, tomboltak és ahol most éppen az úgynevezett nap-éjgyenlőségi — vagyis őszi viharok úzték borzalmas játékukat.

Dánia felé utaztunk. Ez teljes öt hétig tartott.

Elég sok időbe került, míg fájdalmamat, melyet az elszakadás édesanyámtól okozott, némileg legyőztem. A

kormányos és a kis Owe ebben hűségesen segítettek. Kinn a tengeren az utazás szokatlan és mély benyomásai figyelmet teljesen másra irányították. Mikor a nyílt tengerre értünk, jelentkeztek már a borzalmas őszi viharok. A hullámokat annyira és oly magasra fölkorbácsolták, hogy sokszor a hajón is átcsaptak.

A kapitány a hajószobába zárt és ott töltöttem sok napot és éjszakát egyedül, anélkül, hogy csak egyetlen egyszer is felmehettem volna a fedélzetre.

Tudniillik fent életveszélyes volt. A hullámok annyira tomboltak és oly sűrűn csapkodtak át a hajón, hogy a kapitány, a kormányos és matrózok, akiknek fenn kellett dolgozniuk, kénytelenek voltak derekukra erős kötelet kötni, amelynek másik végét az árbochoz erősítették. Ez az óvatosság szükséges volt, különben a zúgó hullámok a hajóról a tengerbe sodorták volna őket.

A hajószobában engem is az egyik faltól a másikhoz hajított a hullámozás. Végül zsinegekkel erősítettem magamat az asztalhoz.

Nem unatkoztam azért egy cseppet sem itt ebben a kicsiny, homályos helyiségben.

Eleinte kis gyertyám fényénél olvastam az édesanyámtól kapott könyveket. Mikor ezeket elolvastam, a legnagyobb örömmel gyönyörködtem a hajó roppant erős mozdulataiban, ugyanis hajónk a vihartól folyton, minden oldalról hatalmas lökéseket kapott. Jobbra és balra hajították a hullámok, majd ismét magasba emelték, azután a mélységbe taszították. Végül a dühöngő, zúgó hullámoknak labdajátéka lett.

Mindez nekem, a szilaj gyermeknek, pompás mulatság volt. Ez aztán a vitorlázás! Valódi tengeri utazás! — gondoltam. És örültem annak az óriási csatának, melyet a fékevesztett természeti erők ellen folytattunk.

Megfigyeltem a hajó járását. Észrevettem, mily szörnyen erőlködik, hogy a magas hullámhegyre felkapaszkodjék. Eközben csaknem függőleges helyzetbe került. Végre felkapaszkodott. Most éreztem, hogy egy ideig egyenesen áll a zúgó, forrongó hullámhegyen. Köz-

ben recsegett, remegett, nyikorgott minden deszkája és gerendája. Alig haladt azonban a kis vitorlás egy darabig, egyszerre csak: bumm! Zuhant a hullámvölgy mélyébe, villámgyorsan, úgy, hogy magamnak is erősen meg kellett fogódkodnom, hogy ne repüljek. Azon vettük magunkat észre, hogy a víz alatt vagyunk és a hullámok mintegy derékmagasságig átcsaptak fölöttünk. De hamarosan megint csak kiemelkedtünk. A fedélzeten minden merő víz volt... Hatalmas víztömegek hömpölyögtek ide-oda, végigfolytak a fedélzeten előlről végig és ismét visszafelé... Mindez éppen a fejem fölött ment végbe. Úgy tombolt, mint a zuhogó vízesés. De nemsokára eltűnt a tajtékzó víztömeg a hajó szélén lévő lefolyólyukakon keresztül, vissza a tengerbe.

És így ismétlődött ez számtalanszor nappal és éjjel. A vihar nem hagyott időt pihenésre és nyugalomra. Nekem, a szilaj gyermeknek, persze gyönyörű, nagyszerű volt ez az utazás!

Végre, miután a vihar több napon és éjjelen át dühöngött, egyik éjszaka közepén lecsendesedett.

Következő reggelen felébredtem ágyacskámban és alig hittem érzékeimnek: Semmi zaj, semmi mozgás... Elképedtem... Hová jutottunk tulajdonképpen?

Nemsokára a kormányos lejött hozzám és megfejtette a rejtélyt. A viharos szél eddig folyton délről fújt és bennünket mindinkább északra térített, mélyen be az Északi Jegestengerbe. Az éjjel hirtelen lecsendesedett és most magasan a Jegestengerben voltunk, körülvéve számtalan jéghegytől.

Mikor végre-valahára fölmehettem reggel a fedélzetre, szokatlan meglepetés várt reám. A hajónk körül eltűnt a hatalmas, beláthatatlan tenger vize. Amilyen messzire csak elláthattam, csupa óriási, hatalmas jéghegy! Valóságos hegyvidék csupa jégből és hóból a tenger közepén. Mily gyönyörű, mily csodálatos!

A változatosságnak és meglepetéseknek se vége, se hossza. Amerre csak körülnéztem, mindenfelé fénylő,

ragyogó, fehér jéghegyek. Csak dél felé, tőlünk nem messze, látszott a nyílt tenger.

Most azután hozzáláttak, hogy a hajót, amilyen gyorsan csak lehet, kiszabadítsák a jéghegyekből.

A matrózok a kapitánnyal együtt ugrottak a jégre. A hajón elől megerősítették a kötelet. Iparkodtak azután a hajót teljes erővel a jégből kivontatni a nyílt tengerre. Hosszadalmas, nehéz munka volt bizony ez!

De jaj, egyszerre valami borzalmas dolog történt!

Két éhes jegesmedve rávetette magát a legénységre. Borzasztó csata keletkezett. Mi ketten a kormányossal, aki a hajón maradt velem, kénytelenek voltunk a fedélzetről nézni, amint a medve néhány méternyire tőlünk majdnem széttépte a legfiatalabb matrózt és súlyosan megsebesítette a kapitányt. De a csata mégis a mi embereink győzelmével végződött.

Ez volt a legrémesebb kalandja az utazásunknak...

Végre mégis kijutottunk a jéghegyekből és az utazást Dánia felé folytathattuk.

Még hosszú ideig küzdöttünk és harcoltunk a vihar és hullámok bösz hatalma ellen. De most már változatoság kedvéért néhány verőfényes tiszta nap is akadt közben-közben.

Majd öt hét múlva Kopenhágába érkeztünk, északnak fényes központjába.

V. FEJEZET.

Kopenhágában partraszálltam; úgy volt, hogy néhány napig az ottani katolikus püspöknél és papjainál pihenek és azután folytatom utazásomat Avignonba, Délfranciaországba.

Azonban az akadályok, meglepetések és útikalandok még korántsem értek véget. Ugyanis hirtelen borzasztó értesítést kaptunk. Dániába érkezésünk előtt, midőn a norvég partok mellett vitorláztunk, hallottam valamit a dologról a norvég halászsoktól, de csak itt Kopenhágában erősítették meg a hírt.

A kapitány és a kormányos adták tudtomra a lesújtó valóságot:

— Hallottad már, Nonni? — kezdé a kapitány.

Tágranyílt szemmel, kérdőleg figyeltem...

— Franciaországi utazásod — folytatta — hosszú időre félbeszakad.

— Hosszú időre? Hiszen Kopenhágában csak néhány napig maradok!

— Sajnos, nemcsak néhány napig, hanem néhány hónapig, sőt talán néhány évig! Egyelőre nem utazhatsz Franciaországba.

Képzeltető elszörnyűködésem! Teljesen kétségbeestem!

— Nem utazhatom Franciaországba? De miért nem, kapitány uram?

— Mert mások megelőztek.

— Kik azok?

— A poroszok.

— A poroszok előztek meg?

— Igen, Nonni, a csatában megverték a franciákat Reichshofen mellett. Most elárasztják Északfranciaországot. Ott dühöng a harc tovább. Így Kopenhágában a katolikus püspöknél nem néhány napig, hanem majd a háború befejezéséig maradsz. A háború kitöréséről már azelőtt is hallottam egyetmást. De hogy a dolog ilyen fordulópontot vegyen, arra nem is gondoltam.

Szomorúan kérdeztem a két úrtól:

— Vajjon meddig tart a háború?

— Azt nem tudja senki sem — mondták. Volt olyan háború, mely harminc, sőt száz évig is tartott...

Elszomorodtam és megijedtem. Mi lesz velem a jövőben?

A katolikus püspökhöz és papokhoz természetesen nem szívesen mentem. Életemben még sohasem beszéltem katolikus papokkal. Protestáns létemre félttem is tőlük!

Azt hittem, hogy szigorúak és ridegek, mindig komolyak és barátságtalanok. Már az is kellemetlen volt nekem, hogy néhány napig ott tartózkodjam náluk. Most tehát a katolikus püspöknél és papjainál nem is néhány napig lesznek — amint édesanyám tervezte — hanem hetekig és hónapokig, sőt talán még egy évnél is tovább?! Hiszen sokáig is eltarthat Németország és Franciaország között az a szerencsétlen háború. Nemcsak szomorú, de nagyon lesújtó hírek ezek!

De mit tehettem? Amint Kopenhágába érkeztem, rögtön a papokhoz mentem.

— Hogyan fogadnak majd? — gondoltam magamban, szörnyen aggódva. — Mit csinállok ott, ha majd katolikus pappal találkozom?

Amint a püspöki palota felé közeledtem, három nagy gond nyomta a szívemet. Az első gond, amely anyyira szomorított: hogyan boldogulok majd ott a lutheránus hittemmel? Hiszen protestáns voltam és az is akartam maradni. Semmiesetre sem szerettem volna, ha más

vallásra kényszerítenek! Meggyőződésesem volt, hogy lutheránus vallásom elég jó nekem. Mindig azt hallottam, hogy a katolikus papok minden embert erővel katolikussá akarnak tenni. Azért gyanakodtam, hogy a püspök és papjai engem is mindjárt az ő vallásuk felvételére kényszerítenek.

Ebbe semmiesetre sem akartam beleegyezni, már előre tiltakoztam, hogy ilyesmi megtörténjék velem. Ez aggasztott először.

Másodszor a szabadságomért aggódtam. Hiszen eddig nagy szabadságban éltem. Izlandban szándékosan megengedték ezt a gyermekeknek, de hallottam, hogy külföldön másként bánnak velük. Hiányzik — mint mondták — minden mozgási szabadságuk. Mindig és mindeütt szigorúan felügyelnek rájuk.

Semmiképen sem tetszett ez nekem! Féltem, hogy a püspök engem is megfoszt szabadságomtól. De ezt — gondoltam — nem tűröm el semmiképen! Époly kevésse akartam csintalan, vagy neveletlen lenni, hiszen erősen elhatároztam, hogy a püspök házában jóviseletű leszek. Nála akartam lakni, de csak mint vendég, semmi több! Előre elhatároztam, hogy szabadságomat nála is biztosítom.

A harmadik aggodalmam, bevallom, kissé balga volt. Valósággal szepegtem a „népiskolától“. Sehogyan sem vágytam abba. Mi volt ennek az oka? Valahol olvastam, hogy a külföldi népiskolákban a gyermekeket majdnem egész napon át a szűk iskolai helyiségekbe zárják s nem szabad kinn a friss levegőn, aranyos napsugárban játszaniok. Még hozzá a tanítók gyakran jól meg is verik őket. Ez éppen elég volt! A népiskolától leküzdhetetlenül idegenkedtem. Eltökéltem hát, hogy ilyen iskolába semmiképen sem járok. Gimnáziumba igen, de népiskolába semmi körülmények között sem!

Féltem, hogy a katolikus püspöknek még utóbb az a szándéka, hogy engem idővel majd ilyen iskolába dug. Erősen elhatároztam, hogy ebbe semmi szín alatt, soha bele nem egyezem.

Ez a három gond nagyon aggasztotta szívemet, miközben új szállásomra, a katolikus püspökhöz vezettek.

Itt azonban csodálatos meglepetésben részesültem!

Ugyanis új házigazdám várakozásomon felül szeretetreméltóan fogadott, amit sohasem képzeltem.

Ilyenek a katolikus papok, akiket ridegeknek, szigorúaknak és keményeknek képzeltem? Hiszen mindjárt az első találkozásnál szívélyesek, barátságosak és kedélyesek voltak! Szívesen fogadtak házukban. Remélik, — amint mondták — hogy jó sokáig maradok náluk. Hiszen szép és örvendetes, hogy ilyen kis izlandi emberkét láthatnak. Majd jól megegyezünk, megértjük egymást — és még ehhez hasonlókat mondtak.

Mintha a hetedik mennyországba jutottam volna! Hiszen ezek az urak nemcsak szeretetreméltóak, hanem igen okosak, műveltek voltak; mindhárman doktorok. Így is szólítottam őket. — Dr. Grüder, ez volt a püspök; dr. Diessel és dr. Böhmer ezek a káplánjai. Dr. Grüdert még prefektusnak is szólították. Ez a tulajdonképeni címe. Őn legszívesebben doktornak, vagy püspöknek szólítottam.

Miközben beszélgettem és csevegtem velük, hirtelen az a gondolat cikázott át agyamon: mi lenne, ha most közölném nyíltan és őszintén három aggodalmamat?! Leghelyesebb lesz éppen most, — úgy véltem — amikor jó a hangulatuk. Így bizonyára nem sértődnek meg.

Amit gondoltam, meg is tettem. Még mind együtt voltunk, amikor egyszer csak félbeszakítottam a beszélgetést és a barátságos püspökhöz fordultam:

— Doktor uram, mondanék valamit!

— Mondd, kis barátom, rajta hát, csak mondd szaporán!

Nem sokat kérettem magam, hanem azonnal kezdtem is:

— Doktor uram, úgy-e itt mindenki katolikus, amint hallottam. De én nem vagyok ám katolikus, hanem protestáns. Az szeretnék maradni továbbra is. Ezért kérem önt és a papokat, ne fáradjanak, hogy engem katolikussá tegyenek!

Mikor kis mondókámat befejeztem, mindenki mosolyogva nézett rám. A püspök megcirógatta fejemet és így szólt:

— De édes kis barátom, mit gondolsz rólunk? Légy teljesen nyugodt! Mi békében hagyunk téged. Talán azt gondolod, hogy nekem, vagy a többi uraknak valaha is eszünkbe jutna, hogy egy kis protestáns ifjút, hogy úgy mondjam, kényszerítsünk a katolikus vallásra? Ilyesmi eszünk ágában sincs! Eziránt légy teljesen nyugodt, kedves Nonnim!

Csodálkoztam és szerfölött örvendeztem első sikeremnek. No most már a többi ügyemet is biztonságba kell hoznom. Azért mindjárt így folytattam:

— Köszönöm, püspök úr, hogy megnyugtatót. De még egy más kérésem is volna.

Ismét mosolygott a püspök és nagyon barátságosan felhívott, hogy adjam csak elő minden óhajomat. Minden nehézségemben segít, amennyire csak teheti.

Mélyen meghatót a nagy úr jóságos előzékenysége. Így szóltam tehát:

— Bizonyára tudja, püspök úr, hogy az izlandi gyermekeknek nagy szabadságot adnak. Ehhez gyermekkorom óta magam is hozzászoktam. Hallottam, hogy itt nincsen így. Ezért még arra is kérem, hogy szabadságomban ne korlátozzanak! Ne féljenek attól, püspök úr, hogy neveletlen leszek! Elhatároztam, hogy jól viselkedem. De csak mint vendég szeretnék itt lakni, szabadságomat megtartva, úgy, mint Izlandban.

A káplánok hangosan kacagtak, amikor ezt meghallották. Nagyon kényelmetlenül éreztem magam, mert azt hittem, hogy nevetségessé váltam és valami rosszat mondtam. De hiszen minden a püspöktől függött és nem a másik két paptól, akik csak káplánok voltak. Szilárd tekintetemet azért a püspökre irányítottam és vártam. Ő nem nevetett, hanem maga elé tekintett és néhány pillanatig gondolkodni látszott. Azután fölegyenesedett, felém fordult és legbarátságosabban ezt mondotta:

— Tudom, kis barátom, hogyan nevelik Izlandban a

gyermeküket, azt is, hogy ott nagy szabadságot élveznek. Értem, hogy nehéz volna, ha itt hirtelen szabadságotól megfosztanának. Nem is használok te rosszra szabadságot. Légy hát teljesen nyugodt! Nem fosztalak meg szabadságotól, főleg, ha látom, hogy feltételedet: a jó viselkedést lelkiismeretesen be is tartod.

Folytatólagos sikeremnek is örültem és a püspökkel mind jobban és jobban megelégedtem. Jó és értelmes embernek látszott.

Most el akartam még a harmadik aggodalmamat is mondani, arról a kellemetlen népiskolákról. De amint éppen kezdeni akartam, hirtelen mást gondoltam. Nem! Erről, semmiesetre sem beszélek! Nagyon oktalan volna, most mindjárt a népiskolát említenem. Ez a püspököt éppen arra indítaná, hogy azért is bedugjon oda. A legjobb lesz, ha erről nem is teszek említést.

És így is volt. A harmadik aggályomról hallgattam.

Nemsokára elbocsátottak a barátságos urak. Most kezdődött az új életem. Jó bánásmódban részesültem. A harmadik emeleten kis szobácskát kaptam, jó kis ágygal. Mindig a püspök asztalánál étkeztem, vele és papjaival együtt. Azonkívül — ezt becsültem a legtöbbre — meghagyták a teljes szabadságomat is.

Azért mégis mindjárt az első napon mutatkozott valamilyen kényszer! Jóllehet, ez nem a püspöktől vagy papjaitól eredt, — hanem az öreg házvezetőnőtől. Madame Valentin-nak hívták és szigorú hölgynek látszott. Éreztem, hogy édesanyámat nem pótolhatja. Valószínűleg azok közé tartozik, — gondoltam — akik a fiúkat nem igen szívelik. Hogy ebben nem csalódtam, azt hamarosan be is bizonyította.

Midőn ugyanis az első nap délutánján a folyosón élénken és vidáman ugrándoztam, hirtelen a szigorú Madame Valentinnal találkoztam. Nagyon komolyan nézett rám, fölemelt mutatójával megfenyegetett és így szólt:

— Fiú, vigyázz, hogy itt e házban illedelmesen viselkedjél, különben velem gyúlik meg a bajod! Iparkodj,

hogy mindennap pontosan megjelenj az étkezéseknél, különben nem kapsz semmit.

Megkísérletem, hogy lehetőleg megnyugtassam:

— De Madame Valentin, én erősen elhatároztam, hogy itt e házban mindig jól viselkedem. Az étkezéseknél is mindig pontosan megjelenek.

— Igen, igen, — viszonzá ő — a fiúk tudnak ígérgetni. Ismétlem, fiú, jegyezd meg jól, amit mondtam! ...

E szavak után elváltunk.

— Jaj de szigorú — gondoltam. — De valószínűleg nem vesz mindent olyan komolyan, mert jámbor és erényes.

Elhatároztam, hogy a jó Madame Valentinnak nem szolgáltatók okot az elégedetlenségre. Szigorúan követtem utasításait. Édesanyámnak ez az intelme jutott az eszembe: „légy mindig barátságos, alkalmazkodó és engedelmes, még rideg és szigorú előljárókkal is!“ Különböben Madame Valentin csak jót és hasznosat mondott.

Szobámba mentem, asztalomhoz ültem és sorsomon gondolkodtam. A jó öreg hölgynek szigorú szavai még utólag is fülemben csengtek, de nem szomorítottak el, inkább sarkaltak, hogy összeszedjem magam minden tekintetben.

Amint így egyedül üldögéltem, felmerült egyszerre a fontos kérdés, hogyan állapítom meg legokosabban napirendemet. Hiszen egészen szabad voltam és tehettem amit akartam.

Rövid megfontolás után elhatároztam: a legokosabb, amit legalább az első pár héten tehetek, ha körülnézek künn a városban és új szokatlan környezetemmel megismerkedem. A nagy városban minden nagyon idegen volt számomra. Az utcák, az emberek sokasága, a kocsik, a lovak, az egész közlekedés, ez mind megfejthetetlen talány és érdekesség volt. Hiszen itt egészen ujdonsült voltam és soha életemben nem láttam ilyesmit. Sohasem láttam például fasort. Midőn először megpillantottam, elámultam a zöld levelek eleven boltozatán, amely fejem

fölött mozgott ide-oda... Olyan csodálatos és titokzatos volt. Még sohasem láttam életemben se almát, se körtét. Nagy lovat sem láttam még eddig. Hozzászoktam a lovakhoz Izlandban is, de ezek egészen más állatok voltak: kicsiny, takaros ponnyk. Midőn Kopenhágában az utcán először láttam kocsit, elébe fogva két óriás jütlandi lóval, annyira megijedtem az első pillanatban, hogy elszaladtam. Ezek nem lovak — gondoltam, hanem elefántok. És még számos meglepetés várt reám ebben a titokzatos nagy városban. Mindent jól megnéztem és alaposan tanulmányoztam, hogy bátran mozoghassak a városban. Elhatároztam, hogy ezentúl pontos napirendet tartok be. A következő napokban mindjárt a reggeli után künt a városban terepszemlét tartok. Lassan végigjárom a legközelebbi utcákat, aztán töviről hegyire megnézek mindent. Ha találkozom kisfiúkkal, megállítom őket és mindenről alaposan kikérdelem. Így majd minden új dologgal lassankint megismerkedem. De amellett gondom lesz rá, nehogy Madame Valentinnek haragját, neheztelését magamra vonjam. Ebéd után újra az utcára megyek, hogy nagyvárosi tanulmányomat estig, vacsoráig folytassam. Kieszelt tervemet meg is valósítottam.

Naponkint kijártam a városba, megjegyeztem mindazokat a csodadolgokat, melyek utamba kerültek. Mindent figyeltem, mindennel alaposan megismerkedtem. Amit nem értettem, azt megkérdeztem kis fiúktól akikkel véletlenül az utcán találkoztam.

Gyorsan haladtam ebben a tanulmányomban és körülbelül két hét múlva már készen is voltam vele. Hiszen már mindent ismertem, amit akartam. Ismét felmentem hát harmademeleti kis szobámba és megint gondolkodtam, hogyan rendezzem be továbbra életemet? Ez volt a kérdés.

Ekkor azt gondoltam, talán helyesebb lenne, hogy ha ezentúl többször idehaza maradnék és más foglalkozást keresnék.

Nem volt nehéz új foglalkozást találnom. Majd me-

gint könyveket olvasok, amint ezt Izlandban oly buzgón tettem, hogy szellememet műveljem. Mellékesen azt is gondoltam, hátha így magántanulmányaimmal pótolhatom és kikerülhetném a népiskolát.

Amíg így tervezgettem, újra roppant olvasási kedvem támadt. — Igen, most szobácskámba vonulok — gondoltam lelkesedéssel. — Tanulok és sok szép könyvet olvasok, mint édesatyám kis könyvtárában. De sajnos, bőröndömben már nem voltak új könyvek. Édesanyámtól az útra kapott könyveket mind elolvastam a hosszú tengeri utazás alatt.

Mit tegyek? A püspökhöz menjek és tőle kérjek könyveket? Szívesen megtenném, de ebben valami akadályozott. Hiszen én legfőképpen a szabadságomat akartam megvédelmezni. Ha most már a püspökhöz megyek, akkor könnyen fenyegethet a veszedelem, hogy lassacskán majd parancsolgat nekem. Ezt azonban semmiképpen sem akartam.

Amint így elmélkedtem, hirtelen világosan eszembe jutott valami. A püspöknek nagy háza van, sok szobával. Mindenütt szabadon járhattam bennük. Emlékeztem most, hogy különböző szobákban könyveket láttam. Lent az első emeleten nagy fogadószoba volt. Dán nyelven „Forsamlingsvaerelse“-nek nevezték. Sokszor jöttek ide idegen látogatók. Olykor könyveket is hagytak itt. Más szobában is gyakran láttam alkalmilag valamelyik széken vagy az asztalon könyveket.

Így segítek magamon! Elhozok majd azokból a könyvekből szobámba és ott elolvasom. Ha azután elolvastam, ismét lelkiismeretesen visszateszem oda, ahonnan elvettem.

Ez jó gondolatnak látszott, azonnal meg is valósítottam.

Fölugrottam, kiszaladtam a szobámból; két perc múlva visszatértem szép könyvvvel a kezemben. A közeli szobában találtam az ablakpárkányon.

Asztalomhoz ültem és olvasni kezdtem. Rövidesen el is olvastam. Majd szépen visszavitettem oda, ahonnan elhoztam és más könyv keresésére indultam. Azt is nemsokára hatalmamba kerítettem. Így ment ez néhány napig s így jutottam vissza újra a könyvek mellé.

OSZK

VI. FEJEZET.

Ezentúl alig hagytam el többé a házat, hanem csaknem egész nap a szobámban ültem s egyik könyvet a másik után olvastam. Az új foglalkozásom nagyon tetszett.

Így mult el csaknem tíz nap. Mihelyt elolvastam a könyvet, lementem a lépcsőn, hogy helyére tegyem.

Egyszer lementem a nagy fogadóterembe és amikor beléptem, a szoba közepén álló kerek asztalon nagy könyvet láttam. Gyorsan odamentem és megnéztem. Nemcsak nagy, de vastag is volt s hozzá még díszes külsejű. Bele-néztem és legnagyobb meglepetésemre láttam, hogy gyönyörű szép képek is díszítik.

Azonnal hónom alá vettem, kisiettem a teremből s felvittem szobáckámba. Asztalomhoz ültem és azonnal hozzáfogtam az első fejezethez. Érdekesítő történetek voltak benne.

Estig olvastam. Csupán az étkezések idejére szakítottam félbe az olvasást. Másnap folytattam s délutánra el is olvastam a nagy könyv első felét. Nyugodtan olvastam a könyvet, noha nagy veszedelem fenyegetett, anélkül, hogy tudtam volna róla.

Ugyanis akkor még nem tudtam, hogy lehetnek rossz könyvek is. Azt gondoltam, hogy minden könyv jó és veszélytelen. Hiszen felnőttek írják és a felnőttektől elvárjuk, hogy csak jót írjanak. Egyszóval nem is sejtettem, hogy éppen ez a nagy, gyönyörű képekkel díszített, érdekesítő, szép könyv nagyon veszélyes olvasmány.

Sőt utálatos, erkölcstelen könyv volt, amely mérhetetlen kárt okozhatott volna lelkemnek. Mint mondtam, csaknem félig elolvastam már, de semmit sem vettem észre a benne rejlő méregből. Hála Istennek, eddig nem ártott. Bár azt is olvastam, ami rossz és erkölcstelen volt benne, de vagy nem értettem meg, vagy ha megértettem is, hiányzott az érdeklődés. Csak az érdekes történetek tartalmára figyeltem.

Amint így ültem a nagy könyv előtt és teljesen elmerültem az olvasásba, egyszerre hirtelen kopogtattak ajtómon.

— Szabad! — szólottam anélkül, hogy felnéztem volna.

S íme, a kinyíló ajtón ki lép be! Nem kisebb ember, mint maga a püspök.

Felugrottam és magas látogatómat hellyel kínáltam.

A püspök megállott, barátságosan reám nézett s így szólott:

— Meglátogatlak, kis Nonni. Ugyanis azt hallottam, hogy az utóbbi időben igen szorgalmas lettél. Úgy mondják, hogy naphosszat szobádban ülsz, tanulsz és olvasol. Nagyon örülök, Nonni. Mintaszorgalmad elismerést és dicséretet érdemel.

— Ó, püspök atyám, — válaszoltam szerényen — ezt csak azért teszem, mert nagy kedvem van az olvasáshoz. Már otthon is nagyon szerettem és igen sok könyvet elolvastam.

— Igen örülök ennek, Nonni. Szép, ha olvasni szeretsz. Franciaországi tanulmányaidnál is segítségedre lesz. Úgy látom, most is olvastál?

Rámutatott a nagy könyvre, amely az asztalomon nyitva feküdt:

— Milyen könyvet olvasol most, kicsikém?

— Igen érdekes könyv, püspök atyám, — feleltem. — Sok érdekes történet van benne.

— Mi a könyv címe, kis Nonni?

— Azt nem tudom, püspök atyám. A címét még nem néztem meg. Azonnal megmondom!

A püspök nevetett s lassan mondotta:

Így cselekszenek a fiúk!

Azonnal kerestem a könyv címlapját. Amint megtaláltam, felemeltem a díszes kötetet s a püspök felé fordulva, felolvastam címét.

Francia eredetű könyv volt, dán fordításban. Címe előbb franciául, egészen kicsiny betűkkel, azután nagy betűkkel dán nyelven volt a címlapon. Elolvastam mind a kettőt, amennyire tudtam.

„Les mystères de Paris par Eugène Sue.“ Ez volt a francia címe. A dán cím pedig ez volt:

„Pariser Mysteries ved Eugène Sue“, Sue Jenő írta „Párizs titkai“ című könyv volt.

Amint a püspök ezt meghallotta, indulatba jött, reám nézett s a következő szavakra fakadt:

— Hogyan! A párizsi titkokat! Gyerek! Hiszen, amit olvasol, rossz könyv! Teljesen romlott tartalmú!

— Püspök atyám, ezt nem tudtam. De igen érdekes történetek vannak benne, — rebegtem mentegetődve — csak ezeket olvasom.

Anélkül, hogy feleletemre ügyelne, teljesen felindulva folytatta a püspök:

— De Nonni, ki adta neked ezt a könyvet?

— Senki se adta, püspök atyám.

— Hogyan? Senki sem adta? Honnan van?

— Püspök atyám, az első emeleten bementem a fogadósobába. Ott találtam az asztalon. Onnan vettem el, hogy a szobámban olvassam. Azonnal vissza viszem, püspök atyám, ha elolvastam.

— Hogyan?! — mondta a püspök nagy meglepetéssel. — A fogadósobából vitted el? Hát a házban található összes könyveket elviszed, hogy a szobádban olvasd?

— Igen, püspök atyám, eddig így tettem. Nem lett volna szabad?

— Az Istenért, gyermek, ezt bizony nem volt szabad megtenned! Mert nemcsak jó, de rossz és haszontalan

könyvek is vannak. És ez a könyv egyike a legrosszabaknak.

Amikor a püspök ezt elmondta, leült s láttam, hogy egészen elszomorodott és gondalterhelten látszott.

Így ült néhány pillanatig és gondolkodva maga elé nézett. Ekkor hallottam, amint egész halkán, mintegy önmagához beszélve szólított:

— Hogyan juthatott ez a szennyes könyv ide a házba? Lehet, hogy egy látogató felejtette a fogadószobában.

Ezalatt ott álltam, teljesen megzavarodva s nem tudtam, mit tegyek?

Amikor észrevettem, hogy a püspök ilyen szomorú, részvétellel gondoltam, hogy valamivel megvigasztalom.

Igen megszerettem ugyanis a jó püspököt. Mindig olyan nagyon jó volt hozzám. És most olyan szomorú. Úgy láttam, hogy akaratomon kívül én okoztam szomorúságát.

— Okvetlenül megpróbálom, hogy a jó püspököt megvigasztaljam — ismételtettem magamban.

De nem tudtam, hogyan is kezdjem. Hirtelen jó ötletem támadt!

Gyorsan odaléptem a püspökhöz, igazi részvétellel megfogtam a kezét a legjobb szándékkal, hogy őt újból vidámmá és derültté tegyem. Anélkül, hogy szavaimat egy pillanatig is megfontoltam volna, ezt mondtam:

— Püspök atyám, nagyon szépen kérem, ne legyen miattam szomorú! Nem akarok bánatot okozni, hanem ellenkezőleg, mindenben szívesen engedelmeskedem s mindent megteszek, amit csak tőlem kíván.

Alig mondtam el szavaimat, hirtelen összerezzenem. Ebben a pillanatban tudatára ébredtem, hogy ezzel, a magában igen szép ígérettel, valami rendkívüli meg gondolatlant s magamra valami veszedelmeset mondtam.

Mindenekelőtt szabadságomat akartam megőrizni még a jó püspökkel szemben is. Mindig arra törekedtem, hogy teljes szabadságomat az ő házában is megtartsam. Nem akartam, hogy olyan helyzetbe kerüljek,

amelyben valamit akaratom ellenére reám erőszakolhat.

És mit tettem most meggondolatlan ígéretemmel?! Egész szabadságomat a püspök kezébe tettem. Tehát a népiskolába küldhet, ha azt akarja!

Kétségbe estem. Oh, én oktalan fiú! Mit tettem?! Hogy tudtam ilyen oktalanul és meggondolatlanul cselekedni?

Most én voltam a szomorú és a gondteljes. Néhány lépésnyire távolodtam a püspöktől és szomorúan a földre néztem.

Tanáctalan voltam. Részben szabad akartam maradni, viszont nem szeghettem meg adott szavamat sem. Ígéretet meg nem tartani nálunk Izlandban a legnagyobb becstelenség, amit ember elkövethet. Aki ezt teszi, elvesztette becsületét.

Szóval, nagyon boldogtalan voltam.

De a püspök megvigasztalódott. Felállt, barátságosan mosolyogva fordult felém s azt mondta:

— Kedves kis Nonnim, amit mondtál, az nagyon szép és nemes dolog. Szívből köszönöm. Ugyanis tudom gyermekem, milyen nehéz éppen neked, ilyent megigérni, mert annyira csüngsz szabadságodon.

— Mit akar? Bár ne ígértem volna! — gondoltam magamban, amíg a püspök így megdicsért.

De ő nem hallotta a gondolatomat és barátságosan folytatta:

— Tehát Nonni, mindenben engedelmeskedni akarsz? Helyes! Szavadon foglak!

— Jó Istenem! — gondoltam magamban.

— Az utóbbi időben ugyanis többször arra gondoltam, — folytatta a püspök — már ideje volna, hogy egy jó népiskolába küldjelek.

Az ijedtségtől mereven álltam, anélkül, hogy szóltam volna.

A püspök a szemét nem vette le rólam s így észrevehette ijedtségemet. Azért rövid szünet után így folytatta ;

— De gyermek! Hát nincs kedved népiskolába menni?

— Püspök atyám, — feleltem — becsületesen bevallom, hogy semmi kedvem sincs.

— Hogyan, Nonni, — mondta csodálkozva a püspök — nem szeretnél a népiskolába járni? De miért?

Elmeséltem azt, amit a népiskoláról hallottam. A gyermekeket mindig a szűk iskolatermekbe zárják és a tanítók a fiúkat sokszor megverik.

— De gyermek, — vigasztalt a püspök — nem jól tudod. Nincsen olyan gyermek, aki annyit játszhat, mint az iskolás gyermekek. Minden óráközi szünetben játszanak. Azután pedig a tantermekbe mennek és sok szép és hasznos dolgot tanulnak. A veréstől se félj. Ha mégis nyugtalanoknál miatta, megigérem, sőt szavamat adom, hogy gondoskodom arról, hogy a tanító ne nyúljon hozzád.

Mit tegyek?! A püspök teljesen lefegyverzett. Bele nyugodtam hát a változhatatlanba. Elmegyek majd a népiskolába. Bár a püspök ígérete a verést illetőleg kissé megnyugtató, de nem vehette el a népiskola iránti ellenszenvemet.

Rövid szünet után szomorúan, de magamat teljesen megtörve, legyőzve, így szóltam:

— Püspök atyám, mert ennyire kívánja, elmegyek a népiskolába.

— Jó, kedvesem, ezt elvártam tőled, — mondta a püspök. — Most még csak az a kérdés, melyik népiskolába mégy majd. Két népiskola között választhatsz. Az egyik egész közel van a házunkhoz. Ez a legnagyobb népiskolánk. Oda sok jó, vidám és élénk fiú jár. A második népiskola félóránnyira van innen. Kicsi iskola. Odajárnak a jobb családok gyermekei. Egészen rád bízom, Nonni. Választhatsz, hogy a két iskola közül melyikbe akarsz járni.

Egy darabig gondolkodtam, azután bátortalanul mondtam:

— A legszívesebben egyikbe sem, püspök atyám. De mert választanom kell, kérem szépen, jelentsen be holnap a közeli nagy iskolába. Holnapután pedig a másikba. Akkor megmondhatom, hogy majd melyikbe járok.

A püspök nevetett és azt mondta:

— Huncut vagy, Nonni, de szívesen teljesítem kívánságodat. Holnap elmehetsz a nagy iskolába és holnapután a kicsibe. Azután eljössz hozzám és megmondod, hogy a kettő közül melyik tetszik.

Mánap már ott ültem mint vendég a szomszédos nagy iskolának egyik utolsó padjában. Az iskolát Anszgár iskolának hívták. A tanítónak Pohl volt a neve.

Mindenre figyeltem a tanítási órák alatt. Várakozásomon felül jól éreztem magamat. A fiúk kedélyesek, élénkek s hozzám igen barátságosak voltak. Hasonlóan a tanító úr is.

Örömmel megállapíthattam azt is, hogy az óráközi szünetekben kint a szabadban élénken és vidáman játszottak. Mindenesetre felfedeztem a tanítói asztalon néhány vékony vesszőt. Meg is kérdeztem az egyik fiútól, hogy mire használják. Nevetett és elárulta, hogy „Spanskrör“ (nád vessző). Így nevezték a fiúk dán nyelven. Főképp arra használják, mesélte tovább, hogy fiúkat szorgalmasabbakká és rendesebbekké tegyék. Ez kevésbé tetszett.

A következő napon elmentem az előkelőbb fiúk iskolájába. „König-Kund“ iskolának nevezték, az igazgatót dr. Niehausnak hívták. Itt is minden tetszett. Megnéztem a tanítói asztalt, ott nem voltak „Spanskrör“-ök s ez jó ajánló levele volt a König-Kund iskolának. Itt bizonyára jobbak a tanítók, mint az Ansgariskolában, gondoltam magamban.

Az egyik játékszünetben a biztonság kedvéért, egyik igen kedves kisiútól, Bravi-Bertinitől, akinek szülei Olaszországból származtak, megkérdeztem:

— Vannak-e az iskolában Spanskrörök?

— Vannak bizony, — felelt a kicsi. — még hozzá sok is. A szomszéd szobában vannak. Ott lakik az igazgató.

— Mire használják? — kérdeztem tovább.

— Hát nem tudod?! — válaszolta Bravi-Bertini egészen halkán. — Ezzel verik el néha a fiúkat.

Erre nem válaszoltam. De sietve kitoröltem azt a jó jegyet, amelyet az előbb a König-Kund iskolának adtam. Ez a csúnya, rossz szokás, úgylátszik, minden népiskolában uralkodik, állapítottam meg komolyan magamban.

Amikor hazatértem a püspök házához, szobájába mentem, hogy a két iskolában szerzett tapasztalataimat közöljem.

— Nos, Nonni, — kezdte — mit szólna a mi népiskoláinkhoz?

— Mind a kettőben voltam, püspök atyám, — jelentettem.

— S tetszett-e neked? Az egész idő alatt a szobában voltál bezárva?

— Nem, püspök atyám, az óráközi szünetekben künt játszottunk.

— No látod, hogy igazam volt. Talán megverték?

— Nem, püspök atyám, de mind a két iskolában vannak Spanskrörök (vesszők). És azt mondták nekem, hogy ezekkel verik el a fiúkat.

A püspök nevetett és így válaszolt:

— De kedves Nonni, ne feledd el, amit neked megígértem, hogy téged sohasem fognak elverni. A spanskrörök csak illetlen és lusta fiúk számára vannak. Te nem vagy ilyen. Emiatt ne aggódj.

Erre megköszöntem a püspök jóságát s megmondtam, hogy ha már népiskolába kell járnom, legszívesebben a König-Kund iskolába mennék.

— Nem tetszett annyira az Ansgariskola?

— De püspök atyám, — válaszoltam — talán még jobban tetszett, mint a másik. A fiúk vidámak és élénkek

s velem barátságosak voltak. A tanítók is olyan jók, mint a másik iskolában.

— Akkor miért akarsz inkább a König-Kund iskolába járni?

— Mert messzebb van, püspök atyám.

— Ó, te kis vadvirág! — nevetett a püspök. — Megértelek. Így naponként hosszú utat tehetsz a városban. Ugy-e, ez az oka?

— Igen — válaszoltam.

Még másért is részesítettem előnyben a König-Kund iskolát. Ugyanis észrevettem azt, hogy az ottani fiúk jobb ruhában jártak, mint ezek. Ez azután úri jelleget adott az iskolának. Modorukon is látszott, hogy jobb családok gyermekei. De a püspöknek szégyeltem ezt az okot megmondani.

Befejezésül azt mondta a jó ember:

— Tehát holnap reggel elmész a König-Kund iskolába!

Ezzel meg volt pecsételve sorsom.

VII. FEJEZET.

A következő napon, korán reggel néhány könyvvel kis táskámban. Kopenhága utcáin az úri iskolába siettem. Igen barátságosan fogadtak. S ezzel megkezdődött rendszeres tanulásom.

Különösen éreztem magam az iskolában, mert én voltam az egyedüli protestáns. Társaim katolikusok voltak...

Alkalmasint eretneknek néznek s így is bánnak majd velem, gondoltam magamban. Elhatároztam, hogy bátran küzdök vallási meggyőződésemet, ha megtámadnának.

De erre nem került sor, mert nagy csodálkozásomra, emiatt békében hagytak még akkor is, amikor megtudták, hogy protestáns vagyok. Tanítóimmal szemben s katolikus társaim között egészen otthonosnak éreztem magam.

Mindenesetre bevallom, hogy az első pár héten egészen különös tapasztalatokat szereztem a tisztán katolikus környezetben.

Ugyanis nem tudtam semmit azokról a sajátságokról és szokásokról, amelyek a katolikusok mindennapi életéhez tartoznak. Annyira tudatlan voltam, hogy minden dolgot nemcsak újnak, hanem teljesen értelmetlennek találtam.

Például a katolikus istentiszteletről, szentmiséről, ájtatosságokról semmit sem tudtam. Így történt, hogy az első időben igen gyámolatlanul viselkedtem. Mert minden, ami itt előfordult, nekem egészen ismeretlen volt. Egyik meglepetés a másikat követte.

A sajátságos meglepetések közül csak egyikét, másikat írom le.

Már a második nap, amikor iskolába mentem, érdekes dolgot tapasztaltam. Az előző napon ugyanis elkéstem, azért másnap igyekeztem, hogy idejében a helyemen legyek.

Bementem a tanterembe és vártam. Néhány fiú már ott volt s mindig többen és többen jöttek.

Beszélggettünk, csevegtünk s vártunk — ahogy én akkor hittem — az első tanítási órára.

De tévedtem. Felhangzott a csengő. Erre a fiúk azonnal ünnepélyesen és csendben felsorakoztak s a legnagyobb rendben elhagyták a nagy tantermet.

Nem értettem, hogy mit jelentsen ez. Hiszen iskolába jöttünk. Itt volna a tanítás kezdetének ideje és ahelyett, hogy az iskolapadokba ülnénk, kivezetnek bennünket a tanteremből.

Lehetséges, kérdeztem magamban, hogy most már kivezetnek bennünket a játéktérre? Mégis csak furcsa, hogy a tanítást játékkörével kezdik meg. No majd meglátjuk!

Ünnepélyesen és mindig csendesen lementünk a lépcsőn. Átvezettek egy belső udvaron s íme ott állottunk a templom előtt. Az ajtó nyitva volt és a kis csapat bement.

— Csodálatos, — gondoltam magamban. — Azért jöttem ide, hogy iskolába menjek s most a templomba vezetnek bennünket. De furcsa jámborság!

No de ezen nem változtathatok. Ha már ebbe az iskolába járok, legokosabb, az iskola rendjéhez és szokásaihoz alkalmazkodom.

Tehát bementem a többivel a templomba. Bizonyára katolikus istentiszteletet tartanak — gondoltam magamban.

Körülbelül a legutolsó voltam a sorban.

Most kezdődött nekem — a mit sem sejtő protestánsnak — a tulajdonképeni meglepetés.

Körülnéztem. Mindent újnak és különösnek láttam. A templom nagy hajójában jobbról balra a bejárattól egészen az áldoztató padig, padok. A két sor pad között út vezet a bejárati ajtótól az oltárig. A fiúk a középső

úton mindig beljebb és beljebb mentek, egészen az áldozató padig.

Amit most láttam, éppenséggel megmagyarázhatatlan volt. Az első sorban lévő fiúk helyükre mentek a padokba. De mielőtt a középső utat elhagyták, megbotlottak és el estek egyik a másik után. Csak miután felemelkedtek, mentek a helyükre.

Szörnyen csodálkozva, lábujjhegyre álltam, hadd lássam, mi lehet ott. Nem tévedtem, minden fiú egymásután földre bukik, felemelkedik s csak azután megy a helyére.

Nemcsak csodálkozva, hanem teljesen zavarban nézgettem őket, hiszen nemsokára rám kerül a sor.

Az, amit láttam, a szokásos térdhajtás volt, amelylyel a katolikusok az oltár előtt a Szentséget köszöntik. Ezt persze én nem tudtam.

Amikor rám került a sor, megpróbáltam úgy tenni, mint a többiek. A kísérlet balul ütött ki, azt hittem, hogy mind a két térdet egyszerre kell meghajtani. Amikor megpróbáltam, valóban elestem. De gyorsan felálltam s helyemre mentem.

Gyorsan beültem a padba s karba tettem a kezemet. Pár fiú csodálkozva nézett rám. Akkor vettem észre, hogy csak én ültem le. Köröskörül mindenki térdelt, egészen kicsi térdeplőkön.

Szégyenkezve siettem, hogy a többieket ebben is utánozzam. Így térdeltem először életemben. Igyekeztem — ami ebben a kényelmetlen helyzetben elég nehezen ment — hogy csendesen viselkedjem. Fáradságos kísérlet volt. Mert a térdem fájt, az előttem levő pad támlájára támaszkodtam könyökömmel.

Igy tartottam magamat s vártam. Mi jön most — kérdeztem magamban.

Néztem az oltárt. Gyertyák égtek rajta. Bizonyára ájtatosságot tartanak, mondogattam magamban. — Alkalmasint katolikus mise lesz. No itt bizonyára sokat lár máznak majd csengőkkel, harangokkal. Nagy érdeklődéssel vártam a bekövetkezendőket.

Nem kellett soká várnom. Csakhamar ismét olyasmi történt, ami érdeklődésemet teljesen lekötötte.

Az oltártól jobbra a falban kis ajtó nyílik. Egyszerre kis kéz nyúlik ki a fal mellett. Éppen ott függ a zsinór a falon. A kéz megfogja s meghúzza... A templomban azonnal ezüsthangú csengő szava hallik.

— Na, — gondoltam magamban — most kezdődik a harangozás. — Nem volt időm többet gondolkozni. Ismét valami új és különös dolgot láttam.

Az ajtónyílást lassan és ünnepélyesen két kicsi piros és fehér alak hagyja el. Kisleányok lehetnek, úgy véltem. Mindkettőnek pompás leányruhácskája volt.

Bámulva néztem, térdeplő helyzetemből csaknem egészen felemelkedve.

Most már határozottan láttam, hogy annak a kettőnek, akiket leánynak néztem, fiúcskafeje volt.

Fiúk ezek bizonyára, de leányruhában! Érthetetlen!

A fejükön piros kerek sapka. Ruházatuk bíborvörös, földig érő szoknya. A kabát felett olyan ruhadarabot hordtak, amelyet máskülönben a ruházat alatt viselnek. Vakítóan fehér, pompás ingecske.

Mily különös volt ez!

A két kis alak kezét a mellén összetette s lassan haladt előre. Mögöttük az ajtóból nagy, idősebb férfi lépett elő. Ruházata igen értékesnek látszott. Sok szín ragyogott rajta: piros, fehér, ezüst és arany. Valami titokzatosat hozott a kezében. Piros kendővel letakart valamit, de nem találtam ki, hogy mi lehet.

De hogy bizonyára katolikus pap ez, azt biztosan tudtam. A két kicsi a pap előtt haladt, egész az oltár közepéig. Megérkezve mind a hárman földreborultak. Csakhamar felemelkedtek ismét. Most a pap felment az oltár lépcsőin.

Tágranyílt szemmel figyeltem mindazt, ami itt történt. Fent az oltárnál a pap néhány mozdulatot tett, elrendezett mindent. Azután lement és az alsó lépcsőnél a

két kicsi piros fiú közé állott. Hangosan kezdett velük beszélni s a fiúk mindketten egyszerre feleltek.

Kis ideig eltartott ez a beszélgetés. Hallgattam, hallgattam, de abból, amit egymásnak mondtak, semmit sem értettem.

Amikor befejezték beszélgetésüket, a pap ismét felment az oltár lépcsőjén. Azután lassan jobbra ment. Nagy vastag könyv feküdt az oltáron... Itt megállott a pap s a könyvből hangosan kezdett olvasni. Az olvasás néhány percig tartott. Hallgattam, hallgattam, de az olvasásból ismét a legcsekélyebbet sem értettem.

Ismét végtelen nagy meglepetés! A két kis fiú egyszerre felállott. Ekkor az egyik határozottan, teljesen öntudatosan jobbra indult és felállott a pap mellé, anélkül, hogy hívták volna.

Feszülten figyeltem s vártam mit csinál most?

De nem vártam soká, mert a kicsi egészen önkényesen megfogta a nagy nehéz könyvet s csak úgy hirtelen elragadta a pap elől.

Megdöbbsentem.

— Micsoda merészség! — gondoltam, — Most nincs a papnak könyve.

A fiú ellenben úgy tett, mintha így volna rendjén. Nagy erőlködéssel átvitte a nehéz terhet, az óriási kötetet egészen az oltár másik oldalára. Ott feltette az oltárasztalra.

Nem hittem szememnek s azt kérdeztem magamban, mit csinál most a pap, hiszen olvasását nem fejezte be. De megnyugtatósan nyugodtan fogadta a dolgot. Anynyira jóságos volt, hogy az oltár baloldalára ment, hogy az olvasást ott folytassa.

Azon törtem az eszemet, miért tette ezt a kisfiú. Végre úgy gondoltam, hogy megtaláltam az igazi okát. Ugyanis a másik oldalon, ahová a kisfiú a könyvet vitte, kis ablak volt. Jobb világítást akart a papnak szerezni, azért vitte át a könyvet, hogy jobban lásson.

Az istentisztelet körülbelül félóráig tartott. Így volt ez naponként. A fiúk azt mondták, hogy ez az iskolai mise. Naponként megjelentem én is az iskolai misén s nem tettem egyebet, mint mindig figyeltem, ami az oltáron történik.

Hiszen annyi s számomra érthetetlen látnivaló akadt! Néhány nap mulva eszembe jutott, hogy megnéztem, mit művelnek kis társaim az iskolai mise alatt.

Akkor vettem észre, hogy csaknem mindegyik kis könyvet tart a kezében s szorgalmasan olvasott belőle. Mise után megkérdeztem azt a fiút, aki mellettem jött a sorban, hogy milyen könyvet olvasnak a fiúk olyan szorgalmasan a mise alatt. Nem nagyon barátságos feleletet kaptam. Azt mondta:

— Mi az, még azt sem tudod? Imakönyvet. Ha misére megyünk, azért megyünk, hogy imádkozzunk. Azért viszzük magunkkal imakönyvünket. Nem azért járunk misére, hogy üljünk és álljunk, vagy bámészkodjunk.

Észrevettem, hogy az utolsó megjegyzés nekem szólt s nagyon szégyenkeztem miatta. Ha nem is bámultam az egész szentmise alatt, de elismertem, hogy alig tettem mást, mint mindig a papot és két különös piros testőrét néztem.

Azonnal elhatároztam, hogy én is szerzek imakönyvet, mint a többiek és olvasgatok belőle mise alatt. Még aznap könyvkereskedésbe mentem s megvettem a legvasztagabb katolikus imakönyvet, amit csak kaphattam.

Másnap hónomsalá vettem, amikor szentmisére mentünk. Most én is úgy tehetek, mint társaim, nem csinállok feltűnést nézegetésemmel.

Elhatároztam, hogy eleitől végéig átolvasom s átímádkozom a katolikus imakönyvet.

Meg is tettem. Az előszóval kezdtem. Olvastam s imádkoztam mindazt, ami a könyvben volt. Azzal a szándékkal tettem ezt, hogy egyszer jól megfigyelem: mit hisznek és imádkoznak a katolikusok? Meggyőződésemm volt, hogy sok érdekest találok ott. Különösen azt vártam,

hogy sok babonás dologra akadok benne. Mert hiszen, hogy a katolikusok babonásak, azt protestáns társaimtól még Izlandban igen sokszor hallottam.

De milyen különös! A katolikus imakönyvben ilyesmit nem találtam. Minden tetszett, amit olvastam, akár imádság, akár üdvös életszabály vagy utasítás volt. Így bizony ebben teljesen csalódtam.

Amilyen imádságot találtam, azt mind elimádkoztam. Hogy eközben furcsa dolgok is történhettek, az bizonyos: így egyszer egészen ájtatosan és jámboran elimádkoztam az özvegy imáját meghalt férjéért, mert éppen az került sorra.

Ilyesmi azért nem zavart. Hiszen az egész könyvet meg akartam ismerni s azért mindent áttanulmányoztam. Egyébként örömmel jegyeztem meg sok mindent nagy katolikus imakönyvem jó és hasznos tanításaiból.

Az iskolában jó dolgom volt. Az iskolai élet és annak minden mozzanata napról-napra jobban tetszett. A tanítási órák alatt szorgalmasan tanultunk és az óráközi szünetekben éppen olyan buzgón — talán még buzgóbban — játszottunk, nevetgélünk. Sok-sok tréfás dologgal szórakoztunk.

Így telt el néhány hét az iskolában. Egyszer az igazgató nagy könyvet adott.

— Tankönyv, — mondotta — akarod?

— Miről szól? — kérdeztem én.

— A katolikus vallásról — válaszolta.

— Ó, akkor kérem — válaszoltam gyorsan.

Azonnal ideadta. Megnéztem. Deharbe katolikus katekizmus volt dán fordításban.

A könyvnek nagyon megörültem, mert belőle sokkal jobban megismerhettem, hogy mit hisznek és tanítanak a katolikusok, mint a nagy imakönyvből, bármilyen vas-tag is volt az. Mindenről meggyőződhetek, mert az igazgató azt mondta, hogy az egész katolikus vallást ismerteti.

Bizonyára megtalálom benne mindazt, amit Izland-

ban hallottam, hogy a katolikusok a pápát és Szűz Máriát imádják. A Szentírásból bizonyára semmi sem lesz a katekizmusban. A katolikus egyházban ismeretlen a biblia, legalább is így mondták . . .

Elhatároztam, hogy alaposan áttanulmányozom a könyvet. Odahaza szabad óráimban nyugalommal megtehettem.

Meg is tettem. Valósággal nyeltem a katolikus katekizmust, olyan figyelemmel, ahogyan igen érdekes elbeszélést olvasunk.

Különös. Nem állott benne semmi sem azokról a kevésbé szép dolgokról, amelyeket hazánkban a katolikus vallásról hallottam. Csodálkoztam.

A katolikusok ne ismernék a bibliát?! Mindjárt a katekizmus első oldalán sok szentírási idézetet találtam. Ezek azt bizonyították, amire a könyv tanított.

Így volt ez végig az egész könyvben. Mindent a szentírásból bizonyított. Mennyire meglepődtem én, a meggyőződéses kis protestáns!

A katekizmus rendkívül tetszett; csupa szépet, jót és épületeset találtam benne. Nagy érdeklődéssel ismételtén átolvastam a könyvet, egyes részeit végre könyv nélkül is tudtam.

Ez a tanulmány hirtelen felébresztette érdeklődésemet a katolikus vallás iránt. Többet is kívántam róla tudni.

Elmentem hát a püspökhöz s azt kértem, hogy adjon nekem a katolikus vallásról szóló szép könyveket.

Megkérdezte, hogy miért kívánom ezt. Megmondtam neki és hozzátettem, hogy a katolikus vallást a katekizmusból már eléggé jól ismerem, de még valamivel többet szeretnék róla tudni.

Néhány kérdést tett fel és csodálkozott, hogy milyen jól vagyok tájékozódva.

Lassanként még néhány katolikus könyvet kölcsönözött, amelyeket nagy buzgósággal elolvastam.

Az első a jámbor és tudós püspöknek, Szalézi Szent Ferencnek bájos „Filotea“-ja volt. Elragadott!

A másik valamivel nagyobb volt. Címe: „A katolikus vallás szépségei“, írója pedig a jámbor, német tudós, dr. Rippel. Ez is nagyon tetszett.

Azután más és más szép katolikus mű került sorra. Többek között néhány kivonat abból a csodálatosan szép könyvből, amelyet éppen akkor fordítottak le dán nyelvre. Ügylátszik, eddig még nem jelent meg teljesen nyomtatásban. Az volt a címe: „Krisztus követése“ Kempis Tamástól.

Minden könyv, de különösen ez az utolsó, kitörölhetetlen hatást keltett bennem.

Csakhamar írtam kedves anyámnak. Megköszöntem, hogy írásban velem adta beleegyezését, hogy katolikussá lehetek. Azt is tudattam, hogy erre elhatároztam magam. Kértem, köszöntse nevemben a jó protestáns pásztorunkat, Magnussont és mondja meg, hogy igaza volt, amikor elutazásom előtt előre megmondotta, hogy biztosan katolikus leszek.

Nemsokára megtettem a döntő lépést. Kértem a püspököt, hogy vegyen fel a katolikus egyházba.

Megkérdezte, ki beszélt rá a házban, hogy katolikus legyek?

Mint teljes igazságot, azt felelhettem neki, hogy senki és semmi biztatást sem kaptam. Elhatározásom bensőmben fakadt.

A püspök fiatal káplánjának, Diessel úrnak gondozására bízott, aki gyermekdeden jámbor és szeretetreméltó ember volt. Meghagyta, hogy erre a komoly lépésre készítsen elő.

Az előkészület nem sokáig tartott, mert Diessel káplán csakhamar észrevette, hogy a katekizmusban eléggé jártas vagyok.

Nemsokára elérkezett a nagy nap, amikor a püspök maga a kopenhágai Szent Anszgar-templomban ünnepélyesen felvett a nagy, ősi Anyaszentegyházba.

Sohasem bántam meg ezt a fontos lépést, amelyet körülbelül hatvan évvel ezelőtt tettem! Édesanyám és barátunk, Magnusson pásztor úr szerencsét kívántak, amikor őket erről értesítettem.

A protestáns testvéreim, rokonaim és barátaim közötti szeretetteljes kapcsolat nem változott meg. De nem változott meg vidám, fiatalos, kalandos természetem sem a vallásváltozás miatt.

VIII. FEJEZET.

Nemsokára azután, hogy a katolikus egyházba visszatértem, elhagytam Dániát, hogy az egy évig megszakított utazásomat folytassam Franciaország felé.

Elutazásom előtt vettem Kopenhágában francia nemzetiszínű, piros-kék-fehér selyem nyakkendőt, hogy — amint gondoltam — ne legyek ott annyira feltűnő. A püspök nevetett, amikor nyakkendőmet meglátta. Megkérdezte, hogy ezzel akarom a franciák barátságát megnyerni? Hiszen ezt „Captatio benevolentiae“-nek lehetne nevezni.

Nem értettem szavait, de azt hittem, hogy a püspök azt mondja, hogy a nyakkendő jól áll nekem.

Dán gőzös vitt Kopenhágából Franciaország északi partjára, Dünkirchen kikötőbe.

Innen kellett volna Franciaországon keresztül vasúton Avignonig mennem. De mert az út Kopenhágától Avignonig hosszú volt és nem szoktam meg a déli országok meleg éghajlatát, ezért óhajtotta a gróf, hogy utazásomat megszakítva, pihenjek meg a páristól északra fekvő Amiens városának egyik nagy tan- és nevelőintézetében.

A gróf már jelezte érkezésemet Amiensben. Így a kollégium igazgatója és tanárai a legmelegebben és legszívélyesebben fogadtak. De a fiatal francia tanulók is igen szeretetreméltóan viselkedtek velem szemben. Így hát az ottani tartózkodásom a legjobb s mondhatnám nagyszerű volt.

Az intézet Franciaország egyik legjobb intézete.

École libre de la Providence-nak hívták, rendszeren csak Collège de la Providence vagy röviden La Providence. Franciaország előkelő és nemes családjainak fiai tanul-
tak ott. Minden úgy is volt berendezve, minden tekintet-
ben úri és előkelő.

Az első napok, valóságos ünnepnapok voltak. Csak-
nem túlságosan szépek és kellemesek.

Egyhamar kedvence lettem egész környezetemnek. Ezt ugyan nem személyes tulajdonságaimnak, kiválóságomnak köszönhettem, hanem annak, hogy oly messziről jöttem. Társaim előtt persze teljesen ismeretlen volt az én szépséges hazám, Izland szigete. Hallatlan dolog volt, hogy kisfiú ily messziről jöjjön az intézetbe. Délvidéki környezetem nem győzött eleget csodálkozni ezen.

— Nini, izlandi! És pedig valóságos, igazi kis izlandi! — csodálkoztak. Ez számukra valóban új, soha nem tapasztalt élmény volt. Még ha eszkimó, lapországi, japán vagy kínai lettem volna, csak hagyján. Ilyenekről még csak hall olykor, olykor valamit az ember. De izlandi! Milyen lehet az izlandi? No, ez valami titokzatos volt szemükben és teljes érdeklődésüket foglalkoztatta.

— Íme, itt van most ebből a fajtából egy igazi, eleven példány, aki — mint ők vélték — az északi sarkon lakott az örökös éjben, a világtól teljesen elzártan a Jegestenger közepén, úszó jéghegyektől körülvéve. Milyen is lehet egy ilyen kis eleven izlandi, aki egészen idegen tájról, hozzájuk a délvidékre jutott.

Körülbelül ezek lehettek az én előkelő, szeretetre-méltó társaimnak gondolatai felőlem, amikor a híres és elsőrangú „École libre de la Providence“-ban az első időket töltöttem. Ezt könnyű volt kitalálnom, mert bárhova mentem, megbámultak s körém csoportosultak. Száz meg száz kérdéssel ostromoltak, amelyekből egyet sem értettem. De ez nem soká tartott, csakhamar megértettük egymást és én finom, művelt délvidéki kis kollégáimmal összebarátkoztam. Megtörtént eleinte, hogy amikor a játszótéren a vidám, nevetgélő francia fiúcskák közrefogtak és sok érthetetlen kérdéssel ostromoltak, válaszkep-

pen csak integettem és mosolyogtam. Máskor meg barátságosan legyintettem egyet a kérdezősködő arcocskájára, avagy megragadva két kezét, körülforgattam kicsi kollégámat. Roppantul tetszett ez a kis délvidékieknek és hamarosan teljesen összemelegedtünk.

Az első napokban néhány látogatást is tettünk az igazgató úrral előkelő családoznál. Akkor nem is sejtettem, csak később tudtam meg, hogy miért is történt ez. Azért, hogy ezek a családok is tulajdon szemükkel lássanak engem, ezt a különleges növényt, amelyet oly messze vidékről ültettek át a francia földre.

Természetesen mindenütt határtalan szívességgel és szeretetreméltósággal fogadtak és zsebemet teletömtek mindenféle jóval. Ennek már csak azért is nagyon örültem, mert így azután volt miből pajtásaimat megkínálom. Persze ezek sem maradtak adósok, hanem viszont bőven megosztották velem, amijök csak volt.

Egyszóval ideiglenes otthonom egészen kedvem szerinti volt, szinte kis földi paradicsom. Mindez nagyon tetszett nekem. De nemcsak a nagy barátságosság és szívesség miatt, amellyel fogadtak és elhalmaztak, hanem még sokkal, komolyabb és méltóbb okokból. Azért, mert nagyon jók és jámborak voltak itt az emberek, nemcsak az öregek, hanem a fiatalok is. Amellett az egész intézet elsőrangúan volt berendezve, példás rend uralkodott. A fiúk mind udvariasak voltak; előkelő hang és modor jellemezte őket.

Az intézetnek szép színháza is volt, külön épület a többi épület között. Olyan nagy, hogy a fent lévő karzaton elfért 500—600 növendék, míg a földszinten a meghívott vendégek helyezkedtek el.

Egyik napon vidékre mentünk s ott igen szép kastélyba tértünk be, amelyet gyönyörű park vett körül. A park közepét az ismert Somme folyó hasította keresztül.

A kastély az intézetnek nyaralója volt. A növendékek hetenként kijöttek ide játszani és itt is ebédeltek. A

Somme partjain pompásan berendezett fürdőalkalmatoságok voltak, a növendékek részére.

Siettem édesanyámnak levélben röviden elmesélni, úgy a magam módján, azokat a csodákat és gyönyörűségeket, amelyek itt, mint valami csodavilágban kerültek. Még hozzátettem, hogy csak még egy hiányzik s ez az én kedves testvérkém, a kicsi Manni. Kértem, küldje el őt is, hogy itt Franciaországban is úgy együtt élhesünk, mint azelőtt Izlandban.

Ebben a királyi intézetben minden erőmmel iparkodtam, hogy a környezetemhez alkalmazkodjam, éghajlatát megszokjam, új szokásait elsajátítsam.

Nemsokára aggodalmaim támadtak. Nemcsak napok, de hetek is elmúltak, egyik a másik után, anélkül, hogy szóba került volna a délre folytatandó utazásom. Bármilyen boldognak éreztem is magamat környezetemben, nem feledkeztem meg utazásom céljáról, a pompás Avignonról, az előkelő grófról, aki engem vár.

Végre elmentem az intézet igazgatójához s megkérdeztem, mikor folytassam utazásomat.

Mivel nem tudtam franciául, nehezen tudtam magamat megértetni. Valahogyan mégis ment. Mert amiensi tartózkodásom első heteiben, mint mondtam, már sok francia kifejezést megtanultam. Ehhez járult, hogy az egyik elzászi fiatalember, aki ott tanult és németül tudott, mint tolmács segített. Amikor az igazgató megértett, barátságosan kérdezte, vajjon az ő szép intézetét igazán el akarom hagyni és talán valami nem tetszik?

— Nagyon boldog vagyok itt, — válaszoltam — minden végtelenül tetszik. Tovább is nagyon szívesen itt maradnék, de nekem Avignonba kell mennem, mert a gróf vár reám.

— Helyes! Te Avignonba akarsz menni, — hangozott a válasz. — De gondolkodtál már felette, hogy milyen meleg van Avignonban? Félek, hogy a meleget nem tudod könnyen elviselni.

— Olyan nagy meleg van Avignonban? Sokkal melegebb, mint itt? — kérdeztem.

— Látom, Nonni, hogy te az avignoni meleget nem ismered. Avignonban olyan meleg van, hogy mi északfranciák sem bírjuk az ottani meleget. Ha nekünk kis ideig Avignonban kell tartózkodnunk, éjjel, nappal izzadunk.

Gondolkozóba estem és igazán nem tudtam mindjárt, hogy mit is tegyek.

De az igazgató folytatta:

— Valóban félek, hogy azt a meleget nem bírod. Ezért indítványozom: maradj nálunk és végezd itt tanulmányaidat. Hiszen a gróf taníttatni akar. Ismeri intézetünket és szereti. Nem lesz semmi kifogása, ha tanulmányaidat nálunk végzed el.

E szavak nagyon megleptek. Az ajánlatot észszerűnek találtam és elfogadtam.

Az igazgató a gróffal azonnal összeköttetésbe lépett. Ez ugyan kifogásolt egyet-mást, de azután végre beleegyezett. Így történt, hogy a „De la Providence“ kollégiumban néhány nap helyett teljes nyolc évig maradtam. Ebben a pompás intézetben kezdtem meg és fejeztem be középiskolai tanulmányaimat. Sohasem bántam meg elhatározásomat, mert ott mindenkor nagyon boldog voltam!

IX. FEJEZET.

Megbámultatásom, a túláradó barátság, az első idők mézes napjai és mézes hetei nemsokára megszűntek. Helyette az iskolaév első komoly munkái jöttek. Komolyan tanultam. A szigorú, de egészséges házirendet betartottam. Teljes igazsággal mondhatom, hogy ez még az első napok örömeinél is jobban tetszett.

Minden fegyelem és szigorúság mellett kis diákjairól az intézet minden tekintetben kiválóan gondoskodott. Olykor nemes és művészi élvezetekre is nyílt alkalom.

Igy időnként kitűnő művészek hangversenyeztek. Kiváló alkalmakkor Párizsban nagy színházaiból ismert színészeket hozattak, mint pl. a két jeles Coquelin-testvért a Théâtre Français-ból. Ők a mi színházunkban egész délután művészi darabokat adtak elő.

Minthogy a „Providence“-ben olyan jól éreztem magam, csakhamar — mint már megemlítettem — nagyon vágyódtam kedves kicsi Manni testvérem után. Azt akartam, hogy hozzám jöjjön és ugyanezt a boldogságot élvezze.

Azonban hogy is valósuljon ez meg? Tervezgettem! De az ilyen nagy terv képességemet messze felülmulata.

Sokáig gondolkoztam a dolgon s kezdetben semmi reményem sem volt vágyam teljesülésére. Egyszerre azonban jó gondolatom támadt. Csak egy eszköz van, hogy tervem megvalósíthassam! Ez az a nagy eszköz, amelyre édesanyám Izlandban tanított meg: Istent addig kérni, amíg teljesíti kérésemet. Vagyis az imádság a legjobb eszköz.

Mindjárt hozzá is kezdtem. Minden este elalvásom előtt kértem Istent:

— Édes Istenem, engedd meg, hogy a kis Manni hozzám jöhessen!

Ezt a rövid imát mindennap megismételtem két éven keresztül állhatatosan.

És ime, hirtelen jött is a meghallgatás, mint a vilám a derült égből — éppen úgy, mint régen Izlandban.

A kis Manni hosszú utazás után, Anglián keresztül érkezett meg Izlandból a mi kedves, szép amiensi intézetünkbe, hogy velem maradjon és együtt tanuljunk.

Anélkül, hogy valamit is tudtam róla, mialatt minden este rövid imámat elmondtam, ez a fontos dolog anyám és a gróf között elintéződött.

Istenben megnyugodva fogadta jó anyám az előkelő úr új ajánlatát.

Manni volt ugyanis a legkedvesebb gyermeke és még kiskorú. Mégis megengedte, hogy örökre elhagyja anyját, mert ő gyermeke előnyét és nem a saját érdekeit nézte.

Kicsi kedvencét egy dán hadihajó kapitányának gondjaira bízta, aki Angolországba vitte. Ott átadta egy Franciaországba utazó angol hajó kapitányának. Így érkezett meg Manni az angolokkal Dünkirchenbe. Ott az angol kapitány átadta a gyermeket egy katolikus szerzetesnőnek, aki vasúton Amiensbe hozta.

Így jött hozzám a kedves, kicsi Manni testvérem az École libre de la Providence-ba.

Hirtelen megérkezése szerfölött megörvendeztetett. De nem csodálkoztam, mert Istent két éven át kértem és tudtam, hogy állhatatos kérésemet mindig meghallgatja.

*

Ami tovább kettőnkkel történt, azt később külön könyvemben beszélem el. Általánosságban röviden megjegyzem, hogy mi ketten új környezetünkben mindig nagyon boldogok voltunk. Végül még hozzáfűzöm, hogy az a jóslás, amelyet édesanyám a búcsúzásakor többször ismételt, teljesen és egészen beteljesedett.

— Ha azokat az ígéreteket, amelyeket tőled kívántam és nekem tettél, hűségesen megtartod, — mondta — akkor anyád nem aggódik érted, mert Isten mindenben, mindig melletted lesz és ezért mindig boldog leszel!

Ez volt veleje és értelme az akkori búcsúszavainak és utolsó intésének és minden a legcsodálatosabb módon teljesegett egészen a mai napig.

Az eszköz is, — a kitartó ima — amelyet ő adott kezembe, a mai napig hathatósnak és mindenkor csalhatatlannak bizonyult. Hiszen ezzel Istentől mindent megnyerhettem! És ez nemcsak rám vonatkozik, illet mindenkit, aki állhatatosan kér valami jót az Istentől. Megkapja azt, ha tud bízni és imádkozni!

Vége.

Befejezés.

Kiegészítésül hozzáfűzzük a könyv írójának ezen életrajzi részleteihez azt, amit a „Nonni és Manni“ című könyvből tudunk.

Franciaországban, a (Providence) jezsuita intézetben fejezte be tanulmányait. Három évre rá, öccse is követte odá. Azelőtt protestánsok voltak s mint minden földijök, eleinte a katolikus egyház, főleg pedig a jezsuiták ellen előítéllettel viseltettek. Azonban, amint a katolikus Egyházban felismerték az igazi Anyaszentegyházat és meggyőződtek igazságairól, felvették magukat kebelére. A jezsuitákat pedig úgy megszerették, hogy gimnáziumi tanulmányaik befejezése után mindketten beléptek rendjükbe.

— Ezt a lépést sohasem bántuk meg! — írja maga a szerző.

„Manni“, aki mindvégig ugyanaz a jó, istenfélő gyermek maradt, a löweni jezsuita kollégiumban halt meg, öt évre rá, hogy a Jézustársaságba lépett.

„Nonni“-t ebben a fájdalmas csapásban csak az az erős remény vigasztalta, hogy az Úr Jézus bizonyára karjaiba zárta őt földi pályafutása bevégeztével, úgy, mint ahogy azt a jó fiú egyszer a tengeren megálmodta.

TARTALOM.

	oldal
Előszó — — — — —	3
Bevezetés: Izlandról — — — — —	5
Hogyan lettem katolikussá?	
I. fejezet — — — — —	7
II. „ — — — — —	16
III. „ — — — — —	30
IV. „ — — — — —	35
V. „ — — — — —	41
VI. „ — — — — —	51
VII. „ — — — — —	60
VIII. „ — — — — —	70
IX. „ — — — — —	75
Befejezés — — — — —	78

СОСТАВЪ

ОСЪК

OSZK

OSZK

OSZK

